BIBLIOTECA MINERVEI

ARTUR GOROVEI

DATINELE NOASTRE LA NUNTA

No. 72
30 BANI

Numere apărute din Biblioteca MINERVEI

1. **M. Sadoveanu.** — Duduia Margareta.
2. **L. Andreiew.** — Guvernatorul
3 » Nuvele.
4. **Prosper Mérimée.** — Carmen.
5. **M. Eminescu.** — Proza literară.
6. **T. Robeanu.** — Poezii postume.
7. **Alphonse Daudet.** — Scrisori din moara mea.
8. **Teodor Vârnav.** — Istoria vieţii mele.
9. **Ioan Slavici.** — Spiru Călin.
10. **I. Rossignon.** — In Livadă.
11-12. **I. N. Potapenko.** — In slujba adevărată.
13. **N. N. Beldiceanu.** — Cea dintâiu iubire.
14. **Karl Emil Franzos.** — Vrăjitoarea.
15. **C. Negruzzi.** — Traduceri în proză.
16—17. **N. V. Gogol.** — Taras Bulba Vol. I şi II.
18. **Al. G. Doinaru.** — Calugărul Gherasim.
19. **I. Slavici.** — Din valurile vieţii.
20. **Camille Flammarion.** — Visuri înstelate.
21. **Ivan Turgheniev.** — Povestiri yânătoreşti.
22. **R. Festeticz.** — Ţărmuri bizare.
23. **Grazia Deledda.** — Valurile vieţii.
24. **Mumuleanu, Hrisoverghi, Cuciureanu.** — Scrieri alese.
25. **H. S. Olcott.** — Catechismul Bisericei Buddhiste de Miază-zi.
26. **Alphonse Daudet.** — Niverneza.
27. **Louis Jacolliot.** — In ţara Fachirilor.
28—29. **Prosper Mérimée.** — Colomba Vol. I şi II.
30. **D-r Andrei Iliescu-Lespezi.** — Căsătoria faţă de ştiinţă.
31. **O. Pursch.** — Maeştrii muzicanţi.
32. **Fridtjof Nansen.** — Spre Pol.
33. **Artur Gorovei.** — Datinele noastre la naştere.
34. **Guy de Maupassant.** — Cei dintâi fulgi.
35. **Z. Bârsan.** — Nuvele.

DATINELE NOASTRE
LA NUNTĂ

BIBLIOTECA „MINERVEI“

No. 72

ARTUR GOROVEI

Datinele noastre la nuntă

BUCUREŞTI
«MINERVA», Institut de Arte Grafice şi Editură, Bulevardul Academiei 3 — Str. Edgar Quinet 4.
1910

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE «MINERVA»,
BUCUREŞTI. — B-DUL ACADEMIEI, 3.

DATINELE NOASTRE LA NUNTĂ

Românul crede că toate câte trebue să i se întâmple în cursul vieței, îi sunt scrise de mai înainte, şi orice ar face, soarta nu i se poate schimba. Şi iarăşi mai crede, că până ce nu vine vremea să se întâmple un lucru, nu se întâmplă.

Când îi vine vremea românului să se însoare, atunci îi vine şi lui gândul de însurătoare. Altfel, stă de vorbă, joaca în horă cu fata care-i menita să-i fie nevastă, dar el nu se gândeşte la asta cum nu se gândeşte la moarte. Şi într'o bună zi, aşa ca din senin, se vede omul prins în laţ, ca un piţigoiu. Şi atunci i-a venit vremea.

Şi vremea asta îi vine românului de timpuriu, pentru că însuratul de tánar şi mâncarea de dimineaţa sunt de sama. Şi când e omul nins pe musteţi, mai greu îşi găseşte păreche.

Frunza verde tilipin,
Am ramas flăcău bătrân;
Şi aş vrea ca să mă'nsor;
Dar fetele nu ma vor
Pentru-că sunt cam cărunt

Numai de cinzeci de ai,
Şi nu pot mânca malaiu,
Ca-i malaiu cam uscat;
Dar cu tot îs de 'nsurat

„Flăcăii bătrâni“ sunt de râsul satului, şi rar, foarte rar se găsesc, prin satele noastre, fetelei de aceştia cari să nu fie în rând cu oamenii şi cărora să li se stingă sământa.

Unii cred că oamenii aceştia cărora li-a murit ursita, sunt buni la Dumnezeu, pentru că n'au ştiut nici odată ce-i bun şi ce-i rău pe lume. Alţii însă zic că aceştia sunt nişte păcătoşi, morţi cu sufletul şi cu trupul.

Creştinului îi este dat să se însoare:

Florile de pe izvor
Toate-mi striga sa mă'nsor,
C'ar fi prea mare păcat
Să rămân neînsurat.

Dar şi însurătoarea are rostul ei, şi românul ştie că până la douăzeci de ani se însoară cineva singur; de la douăzeci până la douăzeci şi cinci îl însoară alţii; de la douăzeci şi cinci până la treizeci îl însoară o babă, iar de la treizeci de ani înainte, numai dracu-i vine de hac.

De aceea mai toţi flăcăii noştri se însoară înainte de 25 de ani, după cum au apucat da tina din moşi strămoşi.

Dacă „holteii tomnatici“ sunt obiectul glumelor şi satirilor satului, apoi vai de capul bietelor fete care împletesc cosiţe albe!

Timpul de măritat este între 15 şi 20 de ani; după vârsta asta, fata e stătută şi se mărită mai cu greu. Şi pentru ce?

Fata care e bătrână
Sede'n casă, ţese lână,
Căci ei vremea i-a trecut
De a mai şti de iubit.

Că doar românul mai caută şi dragoste în căsătorie, nu numai ajutor în gospodărie, şi măcar că unii zic:

Dragostea de fata mare
Ca fasola din caldare:
Nici nu vino'ncoace n'are,

flăcăii, bată-i să-i bată tot după fete tinere se ţin.

Şi au dreptate. Ce să facă ei cu o fată bătrână, care-i o piatră de moară şi pentru cei din casă:

La răchita ramurata
Şade o mamă supărată
Că-i fată nemăritată.
Mărita-o-ar, nu se 'ndură,
Că mai are-un dinte'n gura,
Legat într'o pânzătură.

Amândoi să fie tineri; aşa-i frumos în căsnicie.

Românul, însă, e cam pretenţios. De şi el ştie că nu se prea poate: „şi lăptoasă, şi mănoasă, şi de vreme acasă“, el nu se mulţămeşte să fie fata numai tânără, pentru a-şi lega viaţa cu dânsa. Mai caută el şi alte calităţi.

Mai întâi trebue sa aibă minte:

Frunză verde frunzuliţa
Am avut o mândruliţă,
Şi-am lăsat-o sa mai crească,
Minte 'n cap să dobândească.

Toate greutățile pot să le îndure niște însurăței cu mintea coaptă, și mai târziu, când își aduc aminte de ele, râd și nu le pare rău. Dar când n'a fost potriveală din pricină că au fost tineri fără de minte, atunci oftează amândoi, și ispășesc din greu greșeala ce au făcut:

Nici eu n'am fost de 'nsurat,
Și nici ea de măritat.

Mult preț pune românul pe vița din care se trage fata.

Flăcăii caută ca mireasa lor să fie din viță bună, din neam bun, din oameni de omenie, cinstiți și cu vază în sat, pentru că tot ei știu să spue:

Vița de vie
Tot învie,

și tot al lor este proverbul străvechiu: „Nici din talpă cerc de bute, nici din mojic om de frunte".

In satele noastre există o adevărată aristocrație. Rar de tot se întâmplă, și atunci e un mare scandal, o mare indignare în tot satul, ca fata unui gospodar să se marite cu un argat, ceea ce constitue o rușine. Numai în județul Bacăului, pe unde sunt mulți unguri, și probabil sub influența lor, prin unele locuri este obiceiul de a se face căsătorii între stăpâni și argați, dar și acolo, în anumite cazuri, adică atunci când moare stăpânul și argatul e un om înțelept. In asemenea împrejurări, căsătoriile sunt rezultatul unor necesități economice, a unei combinații de gospodari, nu însă a unei porniri sufletești.

Altfel, pretutindeni la români se conside

ră ca o mare necinste, în tot cazul este o „mésaliance“ căsătoria între un gospodar şi o slugă:

Năcăjitu-i omul, Doamne,
Când se culca şi nu doarme;
Necăjitu-i omu-atunci
Când îşi dă boii pe junci,
Şi vacile pe juninci,
Şi copila după slugi.

Tânără şi de neam, tot nu-i de-ajuns: să mai fie şi frumoasă.
Peste tot locul se ştie că:

Totdeauna fetişoara
Mărită pe fetişoara.

Şi aşa de mult ţine flăcăul român la fetişoară, încât pentru dânsul este o lege:

De cât voi întinge'n unt
Şi m'oiu uita în pământ,
Mai bine-oiu întinge'n sare,
Şi mă voiu uita la soare.

Fata frumoasă, el o aseamănă cu soarele, şi bogăţia nu-i poate da nici o strălucire. Ţăranul nostru nu se închină bogăţiei, de aceia nici nu se întreabă el ce avere are fata care i-a căzut la inimă. Ba, când îl cunoşti mai bine, vezi că el despreţueşte bogăţia:

De-aş trăi cât frunza'n vie
Nu iau fată cu moşie
Să-mi poruncească ea mie,
Ci-oiu lua una mai săracă
Ce i-oiu porunci să facă,
Şi să-mi fie mie dragă.

Asta e: cât de săracă, dar să-i fie lui dragă. Şi ca să-i fie lui dragă, trebue să fie frumoasă ca soarele. Şi nu numai frumoasă ca soarele, dar şi drăgăstoasă ca dânsul:

Ce folos de chip frumos
Daca nu e lipicios!

Şi dacă D-zeu n'a făcut pe toate fetele frumoase, asta nu înseamnează că cele urâte trebue să rămâe nemăritate. Frumuseţea este şi ea ceva trecător:

Frumuseţa vestejeşte,
Iar înţelepciunea creşte.

Mulţi flăcăi uită că fata nu-i frumoasa, dacă-i înţeleaptă, pentru că:

Nevasta cu minte buna
E bărbatului cununa.

Şi apoi:

De s'ar lua numai dragi,
N'ar mai fi frunza pe fagi;
Da se iau şi cei urâţi,
De-aceaia-s fagi 'nfrunziţi.

Alege flăcăul, alege; dar nici fata vrednică nu prea culege. Caută şi ea calităţi.

Frumuseţea bărbatului nu-i este o podoabă, pentru că „bărbatul să fie puţintel mai frumos de cât dracul", şi-i destul. Sunt, însă, şi fete de acele pe care le orbeşte frumuseţea şi dacă se mărită cu unul urât, îi amar de traiul lor.

Maica, dă-mă după drag,
Şapte sărindare-ţi fac;

De mă-i da după urât,
Sa n'aĭ odihnă'n pământ.

Fie cât de bogat urâtul, şi cât de sărac cel frumos şi care-i place fetei, asta nu-i nimic; în tovărăşia celui frumos, toate iese bine:

Nu mă da dupa urât
De-ar avea casă pe zid;
Dă-mă după cine-mi place,
De n'are casă, şi-a face,
C'om slujì o lună, doua,
Şi ne-om face casă noua,
Şi-om sluji un an şi doi,
Şi ne-om face car şi boi.

Frumuseţea nu se întâlneşte pe toate cărările. Feţii-frumoşi au început a se împuţina. Barbaţii mai au şi alte daruri cu care răpun inimile fetelor. Voinicia, de pildă, este foarte preţuită.

Decât sfântă c'un mişel,
Mai bine c'un voinicel,
Voinicul are noroc,
Şi cu dânsul treci prin foc.

Omul care rupe mâţa în două, atrage privirile tuturora.

Rada!... Legendele noastre povestesc aşa frumos despre Rada cea frumoasă, care l-a ars la inimă pe căpitanul Matei. Şi ce nu-i făgădueşte căpitanul, numai să-l ia pe dânsul!

Ruble chiar o mie,
Papuci în bodii
Aduşi din Indii,

Blană lungă moale,
Cu samur în poale,
Şi un aşternut
Cu aur ţesut.

Ce-i trebue Radei blanuri de samur! Ea-i răspunde:

Cât eşti de bogat
Nu mi-i fi bărbat,
Că ţi-i barba sură
Şi n'ai dinţi în gură.

Şi ce căuta Rada?

Bărbat oiu luà,
Care s'a aflà
Dunărea s'o 'noate
Ridicând din coate,
In picioare stând,
Buzdugan purtând.

Căpitanul Matei, cât era el de bogat, dar aşa lucruri nu putea să facă.

S'a găsit cineva să împlinească pofta Radei; s'a găsit „un argăţel tânăr, voinicel", care a trecut Dunărea în picioare, înotând din coate şi purtând buzduganul ,şi atunci i-a crescut inima Radei ca o pâne, şi i-a zis:

Vin' voinicule,
Argaţelule!
Pe tine te vreu
Barbat să te ieu,
Ca-i o zicătoare
De însurătoare:
Cine bate Dunărea
Nu mi-l bate muerea.

Aşa-i firea femeei: dacă n'o avea ea respect de bărbatul ei, nu-i mulţămită. Şi când se întâmplă ca femeia să-şi bată bărbatul — şi se întâmplă şi asta, câte odată — tot femeia-i mai supărată, pentru că ea ştie vorba veche: „mă bate bărbatul, semn că mă iubeşte". Şi chiar de mănâncă ea câte o bătae, aşa trebue să fie, de vreme ce: „Femeea nebătută-i ca moara neferecată".

Şi la urmă, fata mai trece multe cu vederea, şi se deprinde cu toate, chiar cu un bărbat mai slutişor, numai un lucru să nu i se întâmple: să nu iasă din satul ei. Intre străini cu greu se deprinde românul; şi străin pentru dânsul, este oricine nu-i din satul lui. Satul are un farmec deosebit, poate necunoscut în sufletele târgoveţilor, şi cine-şi lasă satul, dacă-i ţăran cu sufletul curat, nu-l mai uită niciodată:

Care fată-şi lasă satul
Mânce-o jalea şi bănatul
Că şi eu mi l-am lăsat,
Multă jale m'a mâncat.

Şi când îl auzi doinind:

De cât în ţară străină
Cu pită şi cu slănină,
Mai bine în satul tău
Cu mălaiul cât de rău,

să nu gândiţi că prin ţară străină înţelege ţăranul ceea ce a înţeles Depărăţeanu, când a cântat:

Fie pânea cât de rea
Tot mai bine'n *ţara mea*.

Țară străină este și satul de peste deal și satul de la zece poște, în care fata urmează pe flăcăul de care și-a legat zilele.

De obiceiu căsătoriile se fac între fetele și flcăii din acelaș sat. Prin unele locuri se obișnuește a se căsători tinerii din anumite sate deosebite. Totuși, dacă au preferință pentru flăcăii din satele lor, țăranii își dau bucuroși fetele și după flăcăi din alte sate, mai cu seamă dacă-s mai de viță, ori mai cuprinși.

Se mai întâmplă și altfel: uneori flăcăul se mărită, nu se însoară, adică se duce el la casa fetei, chiar în sat străin. De cât, acesta este un venetic și până se împământenește bine, are ce răbda din partea autohtonilor.

Se mărită de dragul ei, și nu prea, cu un străin de satul ei, fata românului, dar cu un străin de lege nu se mărită niciodată.

Dar nu numai fata nu-și spurcă legea, ci și flăcăul se ferește de un așa mare păcat:

De-ai fi, badeo, vr'un român,
Ți-aș purtà dragostea'n sân,
Dar *nu ești de legea mea*
Ne-am iubi, și n'om puteà.

Flăcăul e și mai energic, el nici n'o poate iubi:

Mândrulică, draga mea,
Te-aș iubi, de te-aș puteà,
Dar maica mea nu te vrea
Că nu ești de legea mea.

Dacă ar fi de legea lui, împotrivirea mâni-sa nu ar fi de nici un folos:

Dac'ai fi o româncuță,
Te-aș lua eu de mânuță.

Şi de ar vreà maica, sau ba,
Noi, dragă, ne-am cununà.

Legea care-l face pe român să-şi calce dragostea, este religia, pe care o confundă cu naţionalitatea. Omul „de lege străină“ nu este numai turcul, ori evreul, nici neámţul catolic, ci chiar şi rusul pravoslavnic şi grecul caţaonul, măcar că-s ortodoxi. Pentru românul nostru, străin de naţionalitate însemnează străin de lege, şi poate numai asta ne-a scăpat de multe primejdii.

Romànca din Basarabia nu poate suferi pe cel ce s'a muscălit:

Când erai român curat
Sufletul meu ţi l'am dat.
Dar de când te-ai căzăcit
Eşti ca dracul de urát.

Ba chiar îl şi duşmăneşte:

Puiculiţa ce-am iubit
Zice că m'am moscălit,
Şi-mi vorbeşte duşmăneşte
De pe mai când mă priveşte

Câte pricini pentru ca tinerii îndrăgostiţi să-şi pue stavilă pornirilor inimei lor!

Altă stavilă mai pune şi înrudirea. Poporul ştie că amestecătura de sânge distruge familia, că copii născuţi din părinţi care sunt într'un grad de înrudire prea apropiat, devin neputincioşi, infirmi. De aceea este datina, în unele părţi, de a se ţine după pravilele vechi, care opresc căsătoria între rude până la a şeaptea spiţă, iar în unele locuri, pe unde a pătruns mai mult civilizaţia, păca-

tul acesta se socotește numai până la a patra spiță.

Rudenia sufletească e mare lucru. *Cumătrii* nu se căsătoresc nici odată; ar fi un păcat care nu se poate răscumpăra cu nimic în lume. Dacă un naș botează unuia un băiat și altuia o fată, acești copii sunt socotiți ca frați sufletești, și nu se pot însoți. Ba, mai mult: frați sufletești sunt și aceia cari au fost botezați în aceiași apă. Nici copilul luat de suflet nu se poate căsători cu copilul adevărat al tatălui său de suflet, nici cu vre-o rudenie de ale acestuia.

* * *

Fata care nu se mărită, când i-a venit vremea, crede că nu-i destul de frumoasă, ori nu-i plăcută. Pentru asta sunt leacuri: se face un descântec, foarte nevinovat.

Când răsare soarele, fata stă în fața lui, și zice:

Răsăi soare
frățioare,
razele tale
în brațele mele!
Tu ai douăzeci și patru de raze:
douăzeci ți le ține ție
și patru să mi le dăruești mie.
Cu una să mă îmbraci,
cu una să mă încalți,
cu una să mă încingi
și una să mi-o pui în cap;
cunună în cap,
laudă în sat;
laudă la cei bătrâni,
și dragoste la cei tineri.

Cum străluceşte sfântul soare
peste toată lumea,
aşa să strălucesc eu
şi vorba mea la toţi oamenii:
şi cei bătrâni cu lauda,
şi cei tineri cu dragostea.

Dacă descântecul nu i-a folosit, altă pricină nu-i de cât că-i este ursit să nu poată să fie dragă nimenui. Atunci se face alt descântec, mai complicat.

Descântecul se face în apă *neîncepută şi tăcută,* şi cu mănunchiu de busuioc. Din apă se bea de trei ori, şi cu restul se spală pe trup, iar cuvintele descântecului sunt acestea:

Am purces pe cale
pe cărare,
gras, frumos
sănătos
şi voios.
Când am fost la miez de cale
mă'ntâlnii cu vrăjmaşii mei,
cu pismaşii mei,
Dar pe loc cum m'au văzut,
în dos m'au întinat
în faţă m'au băligat,
în mare urât m'au băgat.
Iar eu m'am luat
cu glas mare până'n cer
şi cu lacrimi până în pământ.
Nimeni în lume nu m'a văzut
nimeni în lume nu m'a auzit;
numai sfânta Marie
Maica Domnului
auzitu-m'au
şi de întrebat întrebatu-m'au:
— Ce te căinezi?
ce te văicărezi?

— Cum nu m'oiu văicărà,
cum nu m'oiu căinà.
că purcesei la casa mea
sănătos,
voios,
cinstit
şi iubit;
când am fost la miez de cale
mă 'ntâlnii cu vrăjmaşii mei,
cu pizmaşii mei.
De pe loc cum m'au văzut,
în dos m'au întinat,
în faţă m'au băligat,
în mare urât m'au băgat.
— X. (numele fetei) taci, nu te căinà,
nu te vaerà,
că sunt harnică de-a te curăţì
şi a te apărà,
că eu oiu strigà
nouă zori,
nouă surori
a sfântului soare;
te voiu lua de mâna cea dreaptă.
Te voi duce pe cărarea lui Avram,
la fântâna lui Iordan,
şi în undă te voi arunca,
de urât te voiu spăla,
de toată ura,
de toată pâra.
Bine spăla-te-voiu,
bine limpezi-te-voiu,
şi în gură îţi voi suflà,
glas de rândunică îţi voiu dà,
şi îţi voiu însemnà
în amândouă umerile obrazului
doi luceferi ai sfântului soare,
şi în spate luna,
şi împrejur pe la poale

stele
măruntele;
şi îţi voiu da glasul cucului,
şi auzul şoimului,
genele
sprincenele
pana corbului,
şi te voiu lua pe uliţa satului
cu cal galben tropotind,
cu frâu verde zornăind,
cu telinca telincind,
cu stebla de busuioc ameninţând,
şi cu glas de cuc cântând
şi cu auzul şoimului auzind.
Toţi sătenii,
toţi poporenii,
toţi preoţii,
toţi dascălii,
toţi cântăreţii
pe garduri se vor surpà
şi la mine se vor uità,
la vorba mea
la cinstea mea
şi se vor uita la mine
ca la cuc când cântă,
ca la câmp când înverzeşte,
ca la măr dulce când înfloreşte,
ca la codru când înfrunzeşte,
ca la grâul de vară când se coace.
Se întrebau: — Ce craiu?
ce împărat?
— Că nu-i nici un craiu,
nici un împărat,
ci-i Ileana cea cinstită
cea iubită.
Eu să rămân curaţă,
luminată
ca un struţ de busuioc,

ca un vişin înflorit,
ca un pom mândru rodit
cu mere meruit
şi cu agheazmă aghezmuit..
Eşii afară: căutai în sus,
căutai în jos,
văzui vişin înflorit
mărgărit;
sunt trei surori a sfântului soare:
cinstea,
dragostea
şi frumuseţea.
Cu cinstea mă cinstesc,
ca dragostea mă drăgostesc,
şi cu frumuseţa mă înfrumuseţesc!

Dacă nu se mărită nici acuma, când în obraji are luceferi, în spate luna şi pe la poale stele măruntele; când are glasul cucului, auzul şoimului, genele şi sprâncenile ca pana corbului; când trece pe uliţa satului cu cal galben tropotind, cu frâu verde zornăind, cu telinca telincind, cu busuioc ameninţând. cu glas de cucu cântând, şi cu auzul şoimului auzind, încât toţi săťenii, toţi poporenii, toţi preoţii, dascălii şi cântăreţii surpă gardurile ca s'o vadă trecând.... dacă nici acuma nu se mărită, apoi se vede că i-a murit *ursita.*

Dacă-i trăeşte ursita, fata poate să afle cine este şi din cotro are să vie. Sunt atâtea vrăji pentru asta!

In ajunul Sfântului Vasile, în puterea nopţei, se duce la coteţul porcilor şi începe a striga: „Ho, anul ista; ho! la anu; ho! la celalt an“. Dacă porcii grohăesc la întâiul *ho*, fata se va mărita în cursul anului; dacă grohăesc la al doilea *ho,* se va mărita la anul viitor.

Intră fata în ocolul oilor și repezindu-se pe necăutatele în mijlocul turmei, prinde una. De va fi berbece, se va marita numai de cât.

Ia doi peri de porc, tot una de lungi, și-i pune pe vatra, dupa ce s'a stins focul. Daca perii se înlatureaza unul de altul, fata nu se va marita; iar daca se apropie și se împletiecesc, numai de cât va face nuntă.

Dacă vrea sa știe încotro-i este partea, fata încalecă pe melesteu (făcăleț) și mergând așa se suie pe poarta și zice: „U! partea mea, unde ești?" In cotro vor latra cânii, de acolo să aștepte.

Poate sa afle cum îi va fi soțul. Pentru asta se desbracă fata numai în cămașă, se despletește, își leagă ochii, iese în curte și pe dibuite începe să numere parii de la gard. La al zecelea par se oprește și după ce-l înseamnă, legându-l cu o șuviță de par din capu-i, se întoarce în casă. A doua zi cautā parul însemnat, și de va fi drept și sănătos, va avea parte de un bărbat tânăr, voinic și frumos; iar de va fi parul strâmb și noduros, nici bărbatul nu-i va fi mai de seamă.

In sfârșit, poate chiar să vadă acvea pe acel care-i va fi partea.

Asta se face așa: fata ia făină cât încape în trei degete de trei ori, ia apoi sare de trei ori cu trei degete; aduce de la fântână trei guri de apă, fară să vorbească su nimeni, și face o turtă. Manâncă jumătate din ea, iar cealaltă jumătate o pune sub perină. Noaptea visează că *partea* îi aduce apă.

Se mai face și altfel:

Fata merge la fântână cu lumânara de la Paști; pleacă în fântână capul, se acopere cu o prostire, aprinde lumânarea, și dacă are să se marite, în acel an, își vede *partea*.

I-a venit flăcăului vremea de însurătoare. De acuma trebue să-şi aleagă *partea* lui.

De multe ori o ştie cine-i, pentru că aşa-s lucrurile acestea: te pomeneşti că ţi-ai ales-o, dar să te pice cu lumânarea, că n'ai putea spune de când şi cum. Ş'apoi cine ar putea să spue cum fac flăcăii cunoştinţă cu fetele! Când îs dintr'un sat, se mai încape cunoştinţă? Dacă-s din alte sate, se văd la hore, la praznice, la munca.

In Bucovina şi Transilvania, prin unele locuri, se obicinueşte ca în fiecare an, la începutul câşlegilor, să se facă o petrecere, la casa unui fruntaş din sat, la care petrecere, numită *Bere* sau *Berean*, în Bucovina, şi *Ospăţul feciorilor*, în Transilvania, se aduna fetele cărora le-a venit vremea de măritat, şi băetanii cari ies pentru întâia dată în lume.

In munţii apuseni ai Transilvaniei, în *ţara Moţilor*, este un obiceiu foarte vechiu, care ni s'ar parea noua foarte ciudat. In cea d'ântâiu Duminecă după Sân Petru, moţii şi crişenii se adună la poalele muntelui Gaina, un munte înalt de 1744 metri, unde se ţine *târgul de fete*, la care vin fete de măritat de prin toată împrejurimea, ca să fie peţite de *feciori*.

In zori de zi, doi aleşi din partea moţilor din comuna Vidra-de-sus, unde se ţine targul, şi doi din partea crişenilor din Bulzeşti, vecini cu moţii, trag o linie de despartire între moţi şi între crişeni, în câmpul târgului. Linia se trage aşa, ca moţii să vină în partea despre rasărit, iar crişenii în partea despre apus a târgului.

Fetele cari vin la acest târg, îşi aduc toată zestrea. In lăzi frumos sculptate şi zugravite, îşi aşează tot ce au tors, au ţesut, au

cusut au împletit atâția ani de zile; lăzile apoi le încarcă pe cei mai frumoși cai, și împreună cu vitele cele mai frumoase, ștupii cei mai bogați, și tot ce au mai de preț în zestrea lor, vin la *târgul de fete*. Aici, fiecare familie își face un cort deosebit, în care se expune zestrea, și aleșii familiei așteaptă pe petitori.

Feciorii de asemenea vin însoțiți de neamurile lor, și-și aduc ce au și ei mai de soiu în averea lor, dar mai cu seamă câte o curea frumoasă plină cu aur și argint, și după ce-și aleg miresele, urmează *încredințarea* prin schimbări de năfrămi, numite *credințe*.

Incredințarea se face înaintea publicului.

De fapt alegerea sau cumpărarea aceasta a miresei este numai o formă, pentru că la acest târg se expun în cort numai fetele a căror căsătorie a fost de mai înainte hotărâtă; probabil, însă, că întro vechime îndepărtată, ceea ce este astăzi numai o aparență, era o realitate.

Acest târg se face numai pentru moți, pentru că moțul nu-și dă fiica după un străin. Și nici moțul nu se însoară cu altă fată afară de *moțogancă*, pentru că nu-i numai degrădătoare, ci și necurată căsătoria cu alte mueri. Ca excepție numai, și foarte rar, se însoară un crișan cu o moață; dar un moț cu o crișană, nici odată.

Perechile încredințate pe Găina, la Sân Petru, nu se pot cununa mai de grabă decât în primavara viitoare. Asta-i pentru că după Sân Petru moții pornesc cu oile la iernatic, și se întorc tocmai la Sân-Georgiu, la păscătoare de vară.

Târguri de fete, ca acel de pe Găina, se mai fac în Transilvania și prin alte părți, pre

cum la *Recea*, în ţara Făgăraşului, care se ţine în ziua de bobotează; la *Teiuş*, pe Mureş, în ziua de Sântă-Mărie, şi la *Blaj*, la Ispas. Dar la aceste târguri fetele nu-şi iau zestrea cu ele, şi *încredinţarea* nu se face la faţa locului, ca pe Găiua.

In Banat, în loc de târg de fete, se ţine un *hram bisericesc*, la care se face o serbare numită *rugă*. Şi aici se obicinueşte a se expune, în corturi, pe lângă biserică, lucruri de-ale fetelor de măritat, care însa nu-şi aduc toata zestrea, şi nici nu fac încredinţare. Serbarea aceasta se face mai mult pentru a se cunoaşte tinerii, şi a petrece.

După săvârşirea liturghiei, protopopul, sau în lipsa lui preotul cel mai în vază, deschide jocul, în care nu poate intra orice fată din cele de faţa.

După ce şi-a pus flăcăul ochiul pe fată, sau — mai drept vorbind — după ce s'a înţeles cu fata, şi a căpătat şi consimţimântul părinţilor, fără care nu se însoară nimeni, vine vremea să se trimeată *în peţit* la părinţii fetei, sau *în stărostie*.

Ca peţitori se aleg doi din cei mai buni de gură, şi mai cu seamă cari ştiu *oraţii*.

Starostii se îmbracă frumos, iau o ploscă plină cu rachiu, pe care o ţin ascunsă asupra lor şi se duc la casa cu pricina. După ce-şi dau bună vremea, se pun la sfat cu părinţii, fiind de faţă şi fata. Vorbesc ei una alta, ca oamenii, şi de la o vreme unul dintre starosti se face a întreba dacă n'au de gând sa-şi mărite fata. Fata, cât aude vorba asta, pricepe cam ce are să mai urmeze, şi-şi caută treabă pe afară.

Tatal fetei, că doar cu el se începe vorba, se arată la început cam greoi; ba că fata-i prea

tânără, ba că n'are frică să-i rămâie *fata'n păr*, şi la urmă se mai moaie şi el, şi dacă s'ar găsi un ginere care sa-i placă şi lui, şi fetei, poate n'ar zice: ba.

Auzind aşa starostii pricep că pot să înceapă vorba, şi sculându-se, scot ploscuţa şi o pun pe masă. Acum părinţii înţeleg pe deplin că aceştia sunt starosti, şi-i întreabă cum îi numele feciorului.

Atunci starostele care-i mai bun de gură, se îndreapta către părinţii fetei şi cuvinteaza cam aşa:

Tânarul nostru 'mpărat
cel de toţi laudat,
ne-a ales pe noi,
pe noi aceşti doi,
două sluguliţe
cu bună credinţă,
mici de stat
şi buni de sfat,
mici de statura
şi buni de gură,
şi-a zis sa mergem
şi sa-i aducem,
cu cai în olac
un mândru conac,
care de fân,
şi buţi cu vin
ialoviţe grase
şi jemne la masa.
Tânarul nostru 'mpaiat
a auzit, a aflat
ca'n gradina D-voastra
asta mare şi frumoasa
este-un corci foarte frumos.
care-a creşte — creşte,
şi a 'nflorì — înfloreşte,

locu 'mpodobeşte,
dar a rodì — nu rodeste.
Şi iar a aflat
tânăru 'mpărat,
c'odraslile-i cresc,
şi a 'nflori — înfloresc,
dară nu rodesc,
loc nu 'mpodobesc.
Şi el v'ar rugà,
v'ar pofti aşa:
lui odrasla-a'i da.
S'o daţi împaratului
la săraiurile lui,
ca a creşte — sa creasca,
şi-a'nflori — să'nfloreasca,
şi-a rodì — să rodească,
loc să 'mpodobeasca!

Pe urmă se spune şi numele *împăratului*, adică a tânărului care peteşte fata.

Dacă părinţilor nu li convine persoana, răspund că le pare şi lor rău, dar fata-i prea tânără, în sfârşit găsesc şi ei motive de invocat, care să nu jignească nici pe starosti, nici pe tânărul pentru care au venit.

Prin multe locuri, dacă părinţilor nu le place tânărul propus, atunci, aşa pe nesimtite, umple ploscuţa cu rachiu pe cât a fost şi o pun înaintea starostilor. Asta-i semn că propunerea nu li-a fost primită.

Dacă, însă, părinţilor le place tânărul, atunci cheamă şi pe fată în casă, îi spur ceeace se plănueşte pentru dânsa, şi o întreabă dacă vrea să meargă după feciorul care o peteşte. Intrebarea aceasta o mai repetă părinţii, punându-i în vedere toate greutăţile căsniciei, şi amintindu-i vorba

din bătrâni: „Căsătoria nu-i un măr, să-l muşti şi să-l arunci".

Dacă fata nu dă un răspuns bun, atunci starostii se duc de-i spun flăcăului isprava ce-au făcut; dacă fata primeşte propunerea, încep cu toţii a cinsti din ploscă şi a se veseli. Dacă sunt gazdele pregătite cu de-ale mâncărei, cinstesc pe oaspeţi, şi fata umblă ca un spiriduş ca să-i mulţămească pe toţi.

Intr'un târziu pleacă şi starostii, lăsând plosca în casa fetei, care petrece pe starosti până afară, şi apoi se apucă de direticat prin casă, căci nu se stie ceasul când va sosi şi mirele, cu starostii sau vorbitorii, ca s'o peţească.

Prin Maramureş, starostii cari se duc la casa părinţilor, au asupra lor, unul o ploscă de rachiu şi altul un măr în care sunt vârâţi câţiva bani, de argint sau de aur, după cum îi şi starea flăcăului.

Mărul este semnul încredinţărei, şi dacă fata primeşte mărul pe care i-l dăruesc starostii, înseamnează că a primit şi propunerea.

In unele părţi din România, după ce au băut din ploscă, fata vâră în ea, pe ascunsele, o bucăţică de lemn dintr'un jug, în credinţă că, făcând aşa, dacă va lua în căsătorie pe flăcăul care o peţeşte, vor fi amândoi nedespărţiţi ca doi boi într'un jug, şi în viaţa lor vor trage de-opotrivă în dreptate.

In cea întâi Joie sau Duminică, şi nu în altă zi, feciorul se duce cu părinţii, cu starostii, şi cu câteva rudenii, întovărăşiţi de lăutari, ca să *peţească* el însuşi fata.

Cum au intrat în casă, şi după ce şi-au dat

bună ziua, unul dintre starosti, care e mai bun de gură și știe a *ura* mai frumos, zice :

Bună vremea,
bună vremea
boeri pământești
și sfetnici domnești!
Boerul de casă
afară să iasă,
ceva să vorbim.

Tatăl fetei se face a întreba :

Cine sunteţi dumniavoastra?
Ce căutaţi la curtea noastră?
Spuneţi de unde sunteţi,
la ce-aţi venit, şi ce vreţi?

Starostele începe a recita o *oraţie* lungă în care spune că tânărul lor împărat :

diminoaţă s'a sculat,
pe obraz că s'a spălat,
la icoane s'a 'nchinat,
lui Dumnezeu s'a rugat,
pe cal murg a 'ncălicat
şi la vânat a plecat.

Impăratul n'a vânat nimica, iar către seară dă peste o urmă de fiară.

Şi fiindcă nu ştia ce fel de fiară e, a strâns fel de fel de filosofi învăţaţi :

şi pe toţi i-a întrebat
să-i spuie cu adevărat
de ce-i urma ce-a aflat?

Unii stau și cumpăniau și pe urmă ziceau :

că-i urma de fiară mare
să fie de 'mpreunare
tânărului împărat,

iar alţii ziceau că-i floare de grădină :

să fie de azi dela cină
cu'mpăratul de 'mpreună

Tânărul împărat i-a ales pe dânşii:

Şi după ce ne-a 'nsemnat,
pe loc că ne-a şi mânat
pe crângul ceriului,
pe razele soarelui,
pe numărul stelelor,
floarea să i-o căutăm
şi pe loc să i-o ducem.

Ei au căutat-o multă vreme, şi n'au găsit-o, şi:

pe când pe gânduri stam
şi ce-om face nu ştiam,
iat' atuncea că se lasă
o stea mândră, luminoasă,
drept spre curtea dumniavoastră

După acest semn s'au luat, au zărit floarea şi o cer să i-o ducă tânărului împărat.

Părinţii fetei scot înaintea lor pe bunica ei, şi zic:

— Pe aceasta o căutaţi?

Lăutarii zic un bocet jalnic, şi starostii răspund, într'un glas, că nu-i asta.

Atunci vine mama fetei, apoi vr'o servitoare bătrână, şi la urmă aduc pe fată.

Lăutarii îşi rup strunele cântând cântece vesele, petitorii scot ploştile şi se începe cinstea.

Se înţelege că obiceiurile acestea variază în diferite părţi locuite de români; fondul însă e acelaşi.

De acuma începe o chestiune mai gospodărească. Părintele feciorului, care vrea să știe ce zestre are fata, cuvântează cam așa:

— Cinstiților gospodari și meseni, până acuma ni-a mers bine, că am aflat ceea ce căutam, și stăpânii de casă s'au învoit s'o dee tânărului împărat, însă eu unul aș vrea să știu și ce ne mai dau d-lor pe lângă dânsa?

— Da, da, răspund oaspeții.

Atunci tatăl fetei spune ce dă el de zestre fetei lui, și încheie zicând:

— Atâta dela mine, iar dela Dumnezeu mai mult.

Tatăl flăcăului fiind mulțămit cu cele giuruite, ia un pahar de rachiu și închinând la tatăl fetei, zice:

— Să trăești, *cuscre*, la mulți ani! Dumnezeu să dăruiască tinerilor viață îndelungată și fericită, și nouă de asemenea, ca să ne putem bucura de dânșii.

— Amin! Dumnezeu să te audă, răspunde tatăl fetei.

Apoi acesta-l întreabă ce dă el tânărului împărat; și după ce-i înșiră toate lucrurile câte are de gând să i le deie, amândoi părinții dau mâna și cinstesc câte un pahar.

Zestrea variază după cum sunt și părinții de bogați, ba chiar după cum îi și fata de frumoasă, pentru că:

zecile
mărită secile,
sutele
mărită mutele,
miile
mărită urgiile.

Uneori părinţilor nu le convine tânărul care-i îndrăgostit de fata lor, şi nu vor să i-o deie. Atunci, dacă-i place fetei, flăcăul o fură, şi peste câtva timp se întorc înapoi la casa fetei, părinţii îi iartă şi apoi se logódesc.

Prin unele părţi din Transilvania, obiceiul acesta este aşa de răspândit, încât pare a fi o regulă generală.

Şi că *o fură* pe fată, vorba vine; ei fug amândoi, fiind mai di'nainte înţeleşi.

Fata, ai cărei părinţi se împotrivesc pornirei inimei ei, zice drăguţului:

Intră'n casă, nu te teme,
vin' la mama de mă cere:
de m'a da, de nu m'a da,
scrie 'n carte că-s a ta.
pe fereastră *ne-om fură*.

Şi ce frumos mai zice fata:

La soare ne-om încredinţă
la lună ne-om cunună.
Este-un popă 'ntre moliţi
ce cunună pe fugiţi;
este-un popă între fagi
ce cunună pe cei dragi.

Câtă poezie!...

Se întâmplă câte odată, dar mai rar, ca flăcăul să răpească în realitate pe fata care nu vrea să-l eie de bărbat. In asemenea cazuri, de multe ori urmează judecăţi şi condamnarea răpitorului.

In sfârşit şi mai rar se întâmplă ca răpirea să fie pusă la cale chiar de părinţii fetei, şi anume când feciorul este de *altă*

lege, adică de altă naționalitate, și ca să nu creadă ceilalți români că ar fi cu voia părinților casătoria între tineri.

De acuma urmează *logodna* sau *încredințarea*.

In România, Bucovina și Basarabia, cuvântul *logodnă*, de origină slav, este singurul întrebuințat, pe când în Banat și în munții apuseni ai Transilvaniei, acest cuvânt este necunoscut, și se întrebuințează numai cuvintele *încredințare* și *credință*. *Au făcut credință*, însemnează : s'*au logodit*, iar : *și-a stricat credința* însemnează: *si-a stricat logodna*.

Logodna se face în felurite chipuri, dar totdeauna și ori unde, la români, se întrebuințează grâul sau orezul, simbolul fecundității.

Foarte frumoasă este datina logodnei prin părțile Dornei și ale Câmpulungului din Bucovina.

Feciorul care are să se însoare, poftește la el acasă, într'o seară, și mai cu seamă Joia, pe neamuri, cu care apoi se duce la părinții fetei, ca să logodească. Se înțelege că lăutarii nu lipsesc.

La casa fetei sunt de asemenea adunați oaspeți, cari așteaptă sosirea mirelui, și cum zaresc alaiul, se vâră toți în casă și încuie ușele.

Cum sosesc, iese înainte unul dintre ei, acela care va fi colăcer în cursul nunței, se așează la fereastră și ține o orație, o variantă de ale acelora de care am pomenit mai înainte, orație în care se vorbește de urma

de fiară, după care i-a trimes pe dânşii *tânărul împărat.* Oraţia aceasta se sfârşeşte aşa :

Uşile să descuieţi,
că de nu, dam din armăţi.
Şi vom da cu armăţile,
şi vom sparge uşile,
şi vom da cu pistoalele,
şi-om sfărâma fereştile.

Cei din casă descuie uşile, şi atunci împăratul intră înăuntru, dar nu găseşte pe tânăra care-i ascunsă în vr'o cămară.

Tânărul împărat întreabă:

— Unde-mi este floarea cea aleasă, prea înălţata împărătească? Unde aţi ascuns-o? Aduceţi-mi-o mai degrabă, căci oastea mea este nerăbdătoare s'o vadă.

Neamurile fetei răspund:

— Inălţate împărate, fii bun şi mai aşteaptă puţin, că acuşi ţi-om aduce-o.

Şi-i aduc o babă urâtă, ori un flăcău îmbrăcat femeeşte, până ce, după mai multe glume de acestea, îi aduc aleasa lui, care intră smerită, şi ruşinoasă, iar flăcăul o apucă de mână şi se aşează cu dânsa în *capul* sau în *crucile mesei*, unde-i locul cel de cinste.

Pe masă este un blid cu grâu ales. In acest grâu tânărul varsă câtiva bani de argint, iară fata o năframă frumoasă, cusută de dânsa. Pe urmă unul dintre neamurile fetei zice :

— Ia-ţi copilă lucrul tău ! — adică năframa.

Unul dintre neamurile feciorului răspunde:

— Ba nu, ia-ţi mai bine banii, căci pentru lucrul tău îţi sunt plată aceşti bani.

După aceasta tinerii vâră mâinile în blid, el scoate năframa, ea scoate banii, şi amandoi luand câte puţin grau, îl aruncă cruciş asupra celor din casă. Cealaltă parte din grau, parinţii fetei o strâng până după cununie, adica până la colăcărie.

Fata îşi strânge banii, iar flăcăul îşi scoate traista ce-o purta pe umar, şi împreună cu năframa dela fată şi cu cuşma din cap, le încredinţează viitorului său socru.

Socru-său, primind aceste lucruri, îi pune pălăria sa pe cap, iar lucrurile le încredinţează fetei, care coase năframa la cureaua trăistei, iar la cuşmă-i coase o *pană* frumoasă, făcută din pene de păun, şi la mijloc cu bani de argint. După ce sfârşeşte de cuşut, fata dă lucrurile tatalui său, care le întoarce îndărăt viitorului său ginere, luându-şi pălăria sa înapoi, şi urează tinerilor să trăiască ani mulţi şi fericiţi.

După ce astfel s'a făcut logodna, părinţii duc pe mireasă iar în cămara în care a stat ascunsă, şi o lasă acolo până ce se începe jocul, în care timp părinţii tinerilor pun la cale ziua când va fi cununia.

Urmează masa, cu lăutari şi veselie, şi apoi se începe jocul, la care se aduce şi pe mireasă.

In Transilvania, pe valea Someşului, peţitorul dă fetei un inel, numit *credinţă*, sau *inel de credinţă*, iar fata îi dă o năframă

de buzunar, numită tot *credinţă* sau *năframă de credinţă*. după care îşi dau mâna dreaptă. iar *arăitorul* îi stropeşte cu apă şi le taie (desparte) mânile ca şi la oricare alt târg încheiat

Năframa şi *inelul* se întrebuinţează. la logodnă, de către românii de pretutindeni. Flăcăul care ia năframa sau inelul unei fete îi făgădueşte. numai prin aceasta. fără a-i spune vreun cuvânt, că o va lua de nevastă. Şi când voinicul nu-şi ţine cuvântul, cât îl urăşte fata:

Uite, mamă, voinicul,
cum mi-a luat inelul:
eu i-l cer ca să mi-l deie,
el spune c'ar să mă eie.
Când aş şti că m'ar luà,
singură m'aş spânzurà
în mijlocul câmpului,
în creanga sovârvului,
în drumul voinicului.

După ce s'a hotărât nunta. şi s'a statornicit ziua cununiei. se încep pregătirile.

La casa viitoarei mirese e zarvă mare. O parte din zestre o are pregătită, de mai înainte. fiecare fată căreia i-a venit vremea de măritat. dar unele lucruri trebuesc făcute acuma. Si neamurile dau năvală ca să ajute, care cum poate.

Cu ajutorul lui D-zeu zestrea-i gata, ziua cununiei se apropie, şi *vornicei* îşi încep slujba.

Vornicii sau ***chemătorii***, sunt ceia ce se numeşte în oraşe: „cavaleri de onoare". Şi mirele şi mireasa au vornicei lor, şi fiecare

face *chemările,* adică „invitările", în numele persoanei pe care o reprezintă.

Vorniceii se aleg dintre neamurile mai apropiate ale logodiților, precum un frate mai mic, ori un văr, iar în lipsă de rude, se aleg și prieteni buni.

In ajunul cununiei, iar în alte părți chiar cu două zile mai înainte, vorniceii mirelui se adună la casa lui, iar ai miresei la casa ei. Se înțelege că sunt îmbrăcați cu hainele cele mai curate și mai frumoase. Mirele și mireasa dă fiecărui vornicel câte o ploscă plină cu vin sau rachiu, și câte o năframă, pe care o leagă de capătul unui băț de alun cu cordele colorate; li mai dă și câte o floare de târg, pe care vorniceii o prind la pălărie sau la căciulă, unde o țin până după nuntă.

Vorniceii miresei, îndată ce s'a isprăvit cununia, iese din slujbă; ai mirelui însă, au slujbă ceva mai lungă: până după *masa-mare*, când începe rostul *vătăjițelor*.

Unul dintre vorniceii mirelui, care are o însărcinare foarte însemnată, se numește *vornicel-primar*, și merge totdeauna în fruntea celorlalți.

După ce și-au primit „insignele", vorniceii pornesc prin sat.

Chemarea se începe de la nunii mari; apoi se cheamă fruntașii satului, și se sfârșește cu oamenii sermani.

Cum intră în casa omului, vornicelul ține către gazde o cuvântare cam în felul acesta:

Mirele nostru vestit
azi prin mine v'a poftit

să faceţi o cale
pân' la curtea dumisale,
la un scaun de odihnă
şi un pahar de băutura
şi mai multă voie bună.
Eu sunt sol împarătesc,
la curtea lui vă poftesc,
şi dacă mi-ţi ascultà
cuşma din cap mi-oiu luà,
pân' la pământ m'oiu plecà,
dumniavoastră m'oiu rugà.
să făceţi bine să veniţi,
dară să nu bănuiţi.

Vornicelul scoate plosca şi paharelul, îl umple cu vin ori cu rachiu, după cum are şi el în ploscă, cinsteşte pe stăpânii casei, şi pe cei străini, dacă se întâmplă să fie, şi apoi pleacă la altă casă.

Vornicceii nu au timp de pierdut, mai cu seamă când satu-i mare şi chemările se fac în ajunul cununiei de aceia ei nu şed, când intră în casa cuiva; ci stau în picioare, şi când gazda-i pofteşte pe scaun, unul dintre ei zice:

N'avem scaun de şedere
nici loc de rămânere,
că-avem cale de călătorie,
ca Dumnezeu să ne ţie.

Pe când vornicceii *cheamă* pe săteni la nuntă, la casa miresei *druştele* o gătesc.

Druştele sunt „domnişoarele de onoare", două din partea miresei şi două din partea mirelui, alese, ca şi vornicceii dintre rudele mai de aproape sau chiar dintre prietenele mai bune.

Druştele îngrijesc de „toaleta" miresei: o piaptănă, o îmbracă şi o însoţesc. Ele pregătesc *beteala*, şi în părţile unde este obiceiul, *cununa* miresei, pe care o poartă pe cap în ajunul cununiei şi a doua zi, la cununie.

In timpul cât o piaptănă pe mireasă, druştele şi celelalte fete, şi mai ales nevestele înrudite cu mireasa, cântă niste cântece de jale, în care se descriu suferinţele ce o aşteaptă în căsătorie.

Iată, de pildă, cum o jelesc prin judeţul Râmnicul-Sărat:

Copiliţă cu părinţi,
la ce focul te măriţi,
că mila de la părinţi
anevoe-o s'o mai uiţi;
că-i mila dela străini
ca gardul de mărăcini,
şi mila dela bărbat
ca frunza de plop uscat:
când gândeşti
să te umbreşti
atuncea te dogoreşti,
când gândeşti să trăeşti bine
atuncea e vai de tine.

Prin unele părţi din Bucovina, când piaptănă pe mireasă, nu-i împletesc tot părul, ci-l lasă o parte despletită ca să atârne pe spate, iar din părul împletit fac *gâtă* în jurul căreia pun o floare de târg, precum şi cordele în culorile naţionale: roşii, galbene şi albastre, care toate la un loc formează *cununa* sau *coroana*.

Prin Transilvania aceste cununi sunt anume făcute, şi mireasa o pune pe cap când pleacă la biserică, iar prin ţinutul Dornei,

în Bucovina, cununa aceasta se face astfel: „se înşiră de-alungul unei petele atâtea monete câte sunt de-ajuns spre a cuprinde capul miresei; la mijlocul petelei fac o rotiţă, iar în nuntrul acesteia pun o floricică în forma unei steluţe, şi acestea tot de monete, aşa că floricica să vie pe frunte, iara peteaua sau cealaltă parte a cununiei peste tâmple. Pe lângă peteaua aceasta mai înşiră încă şi alte petele de mărgele".

In cele mai multe părţi ale Bucovinei, precum şi în celelalte ţări locuite de români, cununa aceasta este făcută din flori naturale, culese ori de mireasă însăşi, ori de mire.

In România şi pe valea Someşului din Transilvania, este datina de a se împodobi miresele cu peteală.

Când fac peteala, i se cântă miresei aşa:

Săriţi flori de'mboboeiţi,
că mie nu-mi trebuiţi.
Până eri cu fetele
şi-astăzi cu nevestele.
Bate, vântule prin munţi,
adă-mi dor dela părinţi;
bate-mi, vântule, prin flori,
adă-mi dor de la surori;
bate, vântule, prin brazi,
şi-mi adă dor dela fraţi:

Insăşi mireasa întristată şi amărâtă, îşi cântă cântecu-i de jale:

Câtă frunză-i pe pământ
toată-a zis să mă mărit,
numai frunza de ovăs
zice ca să mă mai lăs.
Doară floarea scaiului
spune-mi lungul traiului,

c'acela-i un lucru-aşa
că nu-l mai poate strica
nice popă, nici birău,
numai singur Dumnezeu;
nici popa, nici vlădica,
numai moartea grabnica.

Cântând îşi alină durerile inimei; şi cele care o ascultă, şi ştiu în ce foc se vâră, o îndeamnă să cânte mereu:

Cântă-ţi, fată, cântecul,
că dacă te-ai mărită,
a cântà nu-i cutezà:
în casă de soacră-ta,
în tindă de socru-tău,
afară de mutu-tău,
în poiată
de cumnată,
şi nu-i cânta niciodată.

După ce mireasa a fost peptănată şi îmbrăcată, după ce i-au pus şi *salba* la gât, pe unde se obicinueşte aceasta, vine *socrul mic*, adică tatăl miresei, iar dacă n'are tată, vine un frate sau vornicelul primar, şi luând pe mireasa de mână o aşează după masă, pe o perină ori pe o pereche de scoarte; de-a dreapta ei se pune *drusca mare*, şi de-a stânga *drusca mică*, iar dinaintea miresei, pe masă, se aşează, unul peste altul, doi colaci frumoşi.

Părinţii şi druştele încep a plânge, iar mireasa, care-şi stăpâneşte lacrimile, mai cu osebire când mirele e urât, ia un pahar şi închină la părinţi. Intâi închină la tată său, care, cu mâna înfăşurată într'o năfrană, ia paharul, închină la mireasă, şi-i urează viată îndelungată şi trai bun. Mireasa închină apoi

la mama ei, și așa pe rând la frați, surori și neamurile care se află în casă.

După ce a închinat la toții afară de tineret, vornicelul miresei poftește pe părinții ei să-i pue cununa pe cap și s'o binecuvinteze.

Părinții, luând cununa din mâna druștelor, o țin câtva deasupra capului miresei, și după ce o binecuvintează, o *încoronează*.

Numai cine a văzut o scenă ca aceasta, știe cât e de solemn acest minut!

Nuntașii cântă, apoi, un cântec de acestea:

Frunză verde mărăcină,
ia-ți, mireasă, ziua bună!
dela frați, dela surori,
dela grădina cu flori,
dela strat de busuioc,
dela feciorii din joc,
dela frunza cea de brad,
dela puiul cel lasat.
Plânge mireasă, cu jele,
că nu-i mai purtà petele,
nici în degete inele,
și nici în urechi cercei,
nici nu-i ședea cu flăcăi.
Cununița ta cea verde
cum te scoate dintre fete
și te dă între neveste!
Și cununa cea de flori
te scoate dintre feciori
și te pune 'ntre nurori!
Cântați, fete, și horiți
până sunteți la părinți;
cântați, fete, horile
și vă purtați florile;
după-ce vă-ți mărità
horile nu-ți mai jucà,
florile nu-ți mai purtà.

Nici la casa mirelui nu-i tocmai multă veselie. Pe când druştele gătesc pe mireasă, pe mire îl bărbiereşte unul din vornicei, şi altul, sau lăutarul îi cântă cam aşa:

Frunză verde mere, pere,
nu te mai însurà, vere;
destul m'am însurat eu,
şi-am luat un lucru rău.
Plângeţi ochi şi lăcrămaţi
că voi sunteţi vinovaţi,
că nu cătaţi ce luaţi:
vă lăcomiţi la avere
şi trăiţi făr' de plăcere.

In alte cântece se face aluzie la femeile *belea:*

Tinerel m'am însurat
şi femee mi am luat.
Mi-am luat-o de lucrat,
dar ea şade numa'n pat,
cere ciubote de ţap.
Vai de mine, ce să fac?
Numai să iau lumea 'n cap!

După ce s'a bărbierit şi s'a îmbrăcat în hainele de mire, părinţii sau neamurile cele mai apropiate, îl iau de mână şi-l aşează în capul mesei, cum s'a făcut şi cu mireasa.

Când mireasa e în capul mesei, cu druştele lângă dânsa, cam pe când începe a se îngâna ziua cu noaptea, încep a se aduna şi cei poftiţi de vornicei, aducând daruri pentru tineri. Darurile cele mai obişnuite consstau în colaci, unt, brânză, găini, fructe, însfârşit ceea ce-i dă mâna fiecăruia.

Aceste daruri numite prin unele părţi ale

Bucovinei *cinste*, sunt cunoscute în judeţele Neamţ, Roman şi Bacău sub numele de *vedre*.

Fiecare oaspete, când prezintă miresei darul adus, i-l închină cam aşa:

Bună vremea,
bună vremea
înălţată 'mpărăteasa!
Şedeţi în coate după masă
ca şi-o garoafă frumoasă,
de-aceia femeile
din toate părţile
năzuiesc ca albinele
la dumniavoastră,
şi s'arată cu colăceii
mândri şi frumuşei,
să aveţi parte de ei;
colac mândru şi frumos,
ca şi faţa lui Christos,
să faceţi bine să-i primiţi,
şi să nu bănuiţi.

Mireasa se scoală, primeşte cinstea şi cinsteşte pe toţi.

Acelaş lucru se petrece şi în casa mirelui, care stând şi el pe o perină între druştele sale, primeşte darurile ce i se aduc, şi cinsteşte pe fiecare.

Un obiceiu comun tuturor românilor, este ca mirii, înainte de cununie, să-şi ceară *iertare şi binecuvântare* dela părinţi.

In multe părţi, aceasta se face în ziua cununiei, dimineaţa; în alte locuri se face în ajun, după primirea darurilor, când sculându-se mireasa şi druştele dela masă, în locul lor se aşează părinţii, cari ţin pe braţe o păreche de colaci şi sare, iar *colăcerul*, stând în

picioare la spatele miresei, care îngenunche înaintea părinților ei, cere *iertare* sau *iertăciune* în numele miresei.

Cuvintele prin care colacerul cere iertarea nu sunt niște banalități obișnuite în viața zilnică; de aceea nu ori și cine poate îndeplini funcția de *colăcer*. Acesta trebue să fie un adevărat orator, care el singur se dă drept un „purece al satului", când se descrie:

Mic de stat
și bun de sfat,
mic de statura
și bun de gura.

Și trebue să fie „bun de gura", pentru ca discursul lui este o orație foarte lungă, pe care nu o citește de pe carte, ci trebue sa o spuie ca apa.

In orația aceasta se spune cum a făcut D-zeu lumea și pe Adam și Eva, care au calcat porunca dată, din care pricina au fost alungați din raiu, dar mai pe urmă D-zeu s'a îndurat de ei, i-a iertat și i-a binecuvântat să se înmulțească și să stăpânească pământul. Spune apoi că și tinerii aceștia cari vor să se căsătorească, trăind în lume, vor fi greșit multe și ei, și vor fi supărat pe parinți, pe care acuma-i roagă să-i ierte și sa-i binecuvinteze.

Isprăvind colăcerul orația lui, parinții binecuvintează pe mireasă cu pânea și sarea, pe care le-au ținut pe brațe, tot timpul cât și-a rostit colăcerul orația.

Adese ori mirele nu-i dintr'un sat cu mireasa; în asemenea cazuri mirele pleaca Sâmbătă des-de dimineață ca să-și aducă mireasa acasă.

Mirele este însoţit de o armată întreagă de călăreţi, iar în urma lor vin căruţele şi un car cu patru boi, cum şi lăutarii, fără cari nuntă nu se poate.

Cei din satul mirései au avut grijă să caute în apropiere de casa miresei, o *gazdă*, un *conac* unde să tragă mirele cu suita sa.

Ajuns în sat, se trimet doi călăreţi, numiţi *conăcari*, să vestească miresei că mirele se apropie. Unul dintre conăcari, de regulă *colăcerul*, ţine celor ce-i ies întru întimpinare o oraţie, care începe aşa:

Buna ziua,
bună ziua
la D-voastră cinstiţi
şi vestiţi
oşteni împărăteşti,
boeri pământeşti!
Dar mai cu de-ales
bună ziua,
bună ziua
la Dumniata
stolnic împărătesc!

După ce s'a sfârşit oraţia, se leagă câte o năframă la frânele cailor conăcarilor, şi însoţiţi de un călăuz dintre nuntaşii miresei, se întorc la locul unde-i aşteaptă mirele cu ceata lui, şi cu toţii se duc la conacul ce li s'a pregătit.

Dacă mirele e dintr'un sat cu mireasa, după ce aceasta şi-a luat iertăciune de la părinţi, urmează *închinarea schimburilor;* iar dacă mirele e din alt sat, aceasta se face după conăcărie.

Inchinarea schimburilor este schimbul de

daruri ce-şi fac mirele şi mireasa, datină care nu se găseşte pretutindeni unde sunt români. Acolo, însă, unde se obişnueşte, se face aşa: Toate darurile pe care mirele voeşte să le facă miresei, împreună cu lucruri bune de mâncat, precum nuci, mere, alune, le pune într'o strachină mare, într'o sită, ori într'un ciur, care se numeşte *corabie*, le acopere cu un tulpan şi le încredinţează vornicului primar, care de astă dată se mai numeşte şi *corăbier*, ca să le ducă şi să le închine miresei.

Corăbierul, însoţit de mai mulţi flăcăi, cu lăutarii în frunte, pornesc spre casa miresei. Vornicei miresei, cum văd că alaiul se apropie, dau de veste miresei ca să se retragă în *cetate*, adică să se aşeze după masă între druşte, apoi aleargă la poartă, o închid, o leagă bine şi pun câţiva portari ca să nu lase pe nimeni să intre.

Când soseşte corăbierul cu ai lui, unul dintre portari îi aţine calea, şi zice:

Voi voinici,
voinici ostăşei,
mari şi mărunţei,
tineri, sprintenei,
mândri, frumuşei,
spuneţi ce umblaţi,
şi ce căutaţi?
Unde vă este calea
calea şi cărarea?
Cine v'a 'nşelat
şi v'a fermecat
de umblaţi pe-aici
ca cei besmetici?
Unde aţi sosit
voi n'aţi nimerit,
zău! aţi rătăcit,

Corăbierul răspunde:

Ce umblăm,
ce căutăm,
nimănui seamă
nu avem să dăm!
Am sosit,
am nimerit,
ne 'nşelaţi,
nefărmecaţi,
chiuind
şi hohotind
vom descuia
şi vom intra
la a noastră înalţată
şi lăudată
împărătească
mireasă.

Chiuind, şi în cântecele lăutarilor, intră alaiul pe poartă, şi pătrunde în casă.
Se face linişte. Corăbierul zice:

Bună vremea,
bună vremea!
Bucuroşi sunteţi de noi?

Părinţii miresei răspund:

Bucuroşi, poftim la noi!

Corăbierul începe a juca schimburile, cântând:

Dacă nu ne-aţi fi poftit,
noi pe-aici n'am fi venit;
dacă nu ne-aţi fi chemat,
noi pe-aici n'am fi 'nserat,
dar noi avem de 'nchinat

ciuboţele
frumuşele
de pe la armeni,
tulpănaşe
drăgălaşe
dela Olendreni [1]);
tulpănaşele-s cu flori,
să fie de sărbători,
tulpănaşele-s cu sdrenţe[2])
ca să fie de blândeţe
pân' la adânci bătrâneţe!

Zicând aceste cuvinte, corăbierul se apropie de masă, pe care sunt trei colaci puşi în rând, dintre cari cel din mijloc e acoperit cu o năframă cusută de mireasă, cu fluturi şi găurele şi împăturită în patru cornuri, astfel că florile de la cornuri vin de-asupra, şi ţiind corabia cu darurile în faţa miresei, i le închină rostind o lungă oraţie, în care se povesteşte cum înălţatul împărat

toate târgurile a umblat
toate oraşele-a călcat

dar n'a găsit miresei marfă după faţa înălţatei împărătese. Atunci împăratul şi-a adunat oastea şi a trimes-o

să vâneze fieri
şi jderi,

dar şi-a luat de seamă că fieri şi jderi poartă numai *domnii*, şi atunci a dat poruncă sfetnicilor de au gătit corabia şi s'au dus la Ta-

1) De la *Holländer*.
2) Adică *ciucuri*.

rigrad, și au încărcat corabia cu marfă și au plecat înapoi. Pe mare i-au apucat

vânturi grele
și vremuri rele;
vânturile au bătut,
valurile-au abătut,
corabia 'n loc a stătut.

Atunci tânărul împărat a adunat patriarhii și vlădicii

și trei zile ne'ncetat
și trei nopți neprecurmat
lui Dumnezeu s'au rugat
până vânturile au stat.

Dar

când au fost pe la mijloc
de mare, într'un rău loc,
a dat Dumnezeu un vânt
cum n'a mai fost dat nici când,
un vânt mare, spulberat,
corabia au răsturnat,
negoațele s'au înecat

Aflându-se și ei călători pe acolo, au sărit și

negoațele mai mice
le-am luat toate'n caice
și le-am adus pân'aice.

In orație se numără apoi, darurile trimise de mire. Astăzi, darurile n'or mai fi aceleași. ca mai înainte vreme, dar măcar amintirea lor se păstrează în orație.

Şi ce este în corabie?

Alune şi nuci,
turtişoare dulci,
ca să le mănânci;
mere, pere, alune,
papuci şi smochine.
nişte pupucaşi
tare drăgălaşi;
taftă de mătasă,
ciubote frumoase
ca pentru mireasă,
Năfrămuţe pestricioare,
ciuboţele gălbioare,
ca să-ţi fie dumitale
oricând de tras pe picioare
şi de eşit la plimbare
seara, la apus de soare,
dimineaţa pe răcoare.
Şi'ncă ţi-a mai cumpărat
tânărul nostru 'mpărat,
un *festilat* lat
să-ţi fie de'nhobotat,
şi-un fesuşior roşior
de care de multişor
dumitale ţi-a fost dor,
cu canaful de mătasă
să-l ai de plimbat prin casă,
şi un testimel
frumuşel,
cu floricele,
să-ţi fie de mângâere,
jupâneasă
mireasă,
Dacă pe mine nu mă crezi,
poftim, pune mâna şi vezi!

Mireasa dă să puie mâna pe *corabie*, dar corăbierul o trage repede înapoi, continuân-

du-şi oraţia, în care spune multe glume, cam de acestea:

Nu te grăbi la luat
cum te-ai grăbit la maritat.

Insfârşit, isprăvind oraţia, pune corabia dinaintea miresei, pe masă şi zice:

Colăceii ţi i-oiu da,
dară tulpanaşul ba!

Apoi descopere schimburile şi le lasă pe masă, iar tulpanul cu care au fost învălite le ia el zicând:

Amin! amin! amin!
Si cine n'a zice amin
să se 'mpedice de-un arin,
să deie cu capu 'n spin,
că noi cu toţi zicem: amin!
Şi mie ce mi se cuvin?
Un păhăruţ de vin,
şi-o năframă de in
să-mi şterg mustaţa de vin.

Mireasa îi cinsteşte cu un pahar, mulţămindu-i pentru schimburile aduse, iar corăbierul, închinând paharul mulţămeşte miresei şi-i urează fericire, prin o lungă oraţie.

După ce corăbierul şi-a îndeplinit misiunea, pleacă şi vornicul miresei cu schimburile la mire, şi ducându-se cu acelaş ceremonial închină mirelui, care stă între drustele sale, după masă, schimburile trimise de mireasă, iar la urmă corăbierul, primind păharul de la mire, zice *oraţia paharului*, adică îl felicitează, presurând urările cu multe glume.

După ce s'au isprăvit toate acestea, se începe *danțul,* sau *piperul,* cum se zice în Transilvania, sau *la pom.* Și anume: vornicelul primar poruncește lăutarilor să cânte un joc, care în Bucovina și Moldova se numește ***moldoveneasca,*** un fel de ***horă de brâu,*** iar el prinde de mână pe cel întâi oaspete din dreapta miresei, începe a juca și scoate cu danțul pe mireasă și pe druște de după masă, chiuind:

De trei ori pe după masă
să scoatem florea din casă,
să rămâie binele,
să roiasc' albinele.
Pe la noi acum roiesc,
ca și vara, când cosesc,
și cosesc rânduri de flori-
să fie de sărbători
la fete și la feciori.

Al doilea vornicel, care de obiceiu stă la coada danțului, zice și el îndată după asta:

Tot așa, că-i bine așa!
multă vreme n'a fi-așa.
Ba a fi, de-om mai trăì
la vară, când vom così,
și-om così rânduri de flori,
să fie de sărbători
pentru fete și feciori.

La adresa miresei, câte un glumeț, strigă:

Tu mireasă veseloasă
nu fi așa de voioasă,
că bota-i pe grindă'n casa,
cioplită în patru dungi
cât ți-s spatele de lungi,

Dacă mirele-i din alt sat, ca să-i facă inimă rea miresei, unul strigă:

Joacă nunta de trei zile,
şi mirele nu mai vine;
joacă nunta pe surcele,
mai încetu vătăjele,
că vezi, mireasa mai moare
de atâta aşteptare.

Tot jucând și chiuind iese din casă, dar când ajunge în pragul ușei, vornicelul care conduce danțul face mai întâi cruce, zice: „Sănătate la bătrâni și tinerilor noroc“, și apoi pășește peste prag.

Afară urmează danțul înainte, până târziu după miezul nopței.

Aceiași rânduială-i și la casa mirelui; tot așa-l scot și pe dânsul de după masă, chiuindu-i lucruri potrivite pentru el.

Ca măgulire pentru gustul lui ales, când mireasa-i frumușică, sau în ironie, când îi mai slută, i se strigă:

Floricică albastrea
ce-ai crescut pe sama mea,
aşa naltă, frumuşea?
Floricică de pe şes,
din o mie te-am ales,
te-am ales numai pe mers!

Pentru cei bătrâni, tinerii strigă:

Cât e moşul de batrân,
tot doreşte măr din sân.

Și când moșul zâmbește pe sub mustața lui căruntă, un glumeț îi strigă:

Aruncă-te moş bătrân,
că la iarnă ţi-oiu da fân.

Dar nici moşul nu se lasă mai pe jos; are el ce şi pentru cojocul îndrăzneţului:

Sub potcoava cismei mele
şede dracul şi-o muiere
şi mă 'nvaţă-a face rele.
Sub potcoava mea cea nouă
şede dracul şi se ouă
să vă facă papă vouă!

Şi câte de acestea, care de care mai hazlii!

Pe când joacă danţul la casa mirelui, vine un sol din partea miresei şi-l pofteşte cu toată suita sa la *masa mică*, în casa miresei.

Mirele porneşte cu danţul, în fruntea căruia se află *vornicelul* cel mai isteţ. Când ajung la mireasă, ea-i la masă, înconjurată de druştele ei, iar afară tineretul joacă straşnic. Flăcăii au de grijă să se ţie bine încleştaţi de mână ca să nu-şi poată face nimeni loc printre dânşii, şi păzesc intrările în casa miresei.

Vornicelul care conduce danţul mirelui, face tot soiul de figuri viclene ca să înşele pe cei din danţul miresei, şi să capete intrare în casă; dacă nu-i izbutesc şireteniile, chibzueşte el unde-ar fi mai puţin vânjoşi flăcăii, ca să facă o spărtură între ei, şi dă asalt. La urmă, dacă nu-i şi nu-i de chip să pătrundă în *cetate*, unde-i aşteaptă mireasa, nunul cel mare dă un dar bănesc paznicilor cetăţei şi mirele intră cu ai lui, şi se aşează şi el la masă.

Vornicelul miresei, sau şi altcineva, ţine iarăşi o oraţie specială, în care îndeamnă pe oaspeţi să ospăteze sănătoşi, şi numai după aceasta încep să mănânce.

La sfârşitul ospăţului, se ridică toţi de la masă şi iese afară, dar cu o deosebită rându-

ială, şi anume: se prind de mână în ordinea cum au fost înşiraţi la masă. şi formând un lanţ în mijlocul căruia se află mireasa, încep a juca, şi astfel tot jucând, iese din casă.

Iar vătăjelul primar. care conduce danţul, zice:

Frunză verde de năgară,
ia poftim cu danţu-aferă,
c'a fost vremea mai de mult,
dar noi nu ne-am priceput.
Busuioc crescut pe masă,
ia haideţi nuntaşi pe-acasă,
ori poftim şi mai jucaţi,
că de-asară tot mâncaţi.

* * *

E ziua de cununie, de obiceiu duminică şi uneori joia.

Viitorii soţi, după cum este datina prin unele părţi, trebue să se scalde, şi apoi se gătesc.

Pe mireasă o gătesc druştele şi nevestele cele tinere, aşa precum s'a făcut şi în ajunul zilei de cununie, punându-se acuma şi mai multă băgare de seamă, ca să fie mireasa încă şi mai frumoasă.

In Transilvania o piaptănă cu un pieptene special, numit **acar**, făcut din fier sau din aramă, lătuţ cam de un deget, ambele capete rotunzite şi aduse spre olaltă, cam ca o semilună. Din păr îi lasă cosiţe, pe care, în unele părţi, le înfrumuseţează cu diferite cordele.

Peste hainele cu care e îmbrăcată, se încinge cu o **cingătoare** sau **brâu** de lână, căruia îi fac un *nod*, pe care mirele îl va desnoda la

anume timp. Unde este obiceiul, i se pune hobotul, salba la grumaz, şi o încununează.

Pe când o gătesc, druştele îi cântă felurite cântece. Unele zic aşa:

Dela noi a treia casă
se mărită o mireasă
şi pe noi, fete, ne lasă
cu inima friptă, arsă.
Se mărită, se mărită,
şi-ar să dea peste-o ispită,
c'ar să-şi capete o soacră
ca şi poama cea mai acră

Alte cântece sunt triste, menite să înduioseze pe mireasă, pentrucă datina este ca în tot timpul gătelei, mireasa să plângă. Dacă nu-i vine a plânge, pentru a nu se călca datina, numai ce vezi o babă mai iscoditoare, că dă pe la ochii miresei cu o ceapă zdrobită, ca măcar aşa să-i curgă lacrimile.

După ce s'a isprăvit găteala, tatăl miresei îşi pune fata după masă, pe o perină, între druştile ei, care nu-s mai urât gătite.

Cum s'a aşezat după masă, toate neamurile îi închină câte-un pahar, începând cu tata şi mama, şi ea, luând păharul îl duce la gură, fără a gusta din el, mulţămeşte, şi-l dă înapoi.

Inaintea ei, pe masă, este un colac acoperit cu o năframă frumoasă; în cornurile mesei este sare.

Când se scoală de la masă, mireasa ia năframa cu care a fost acoperit colacul, şi o pune în brâu.

Apoi vornicelul primar începe danţul, şi scoate pe mireasă de după masă.

Acelaşi lucru se petrece şi la casa mirelui.

care acuma trebue sa fie îmbracat cu **cămaşa de mire**, pe care i-a cusut-o mireasa anume pentru cununie.

După aceste încep **iertăciunile**, acolo unde această ceremonie induioşatoare nu s'a făcut în ajunul cununiei, precum se obişnueşte în unele locuri.

După ce s'a sfârşit şi ceremonia aceasta, vine vremea de plecat la cununie, care se face totdeauna în biserică.

In diferitele părţi locuite de români, obiceiul este acelaşi; amanuntele, însă, variaza.

Regula generală este ca miresele se duc pe jos, la biserică; in părţile de munte, şi mirele şi mireasa, şi alaiul lor merg călări; şi când mirele e mai sărac, şi nu are cal, împrumută de la un prieten. Aşa se face, de pildă, în ţinutul Dornei şi al Câmpulungului, din Bucovina. Prin unele locuri in fruntea alaiului se poartă un **steag**, anume făcut, purtat de un **stegar**, şi nuntaşii merg în anumită ordine.

In alaiul miresei sunt şi lăutari, cari cântă într'una, până ce ajung la biserică; lăutarii mirelui îi cântă numai până ce iese de pe poartă.

De obiceiu mirele merge înainte, vornicei alăturea în urma lui, şi după vornicei vin ceilalţi feciori, tot câte doi.

Prin unele părţi din Transilvania, oaspeţii mirelui împodobesc două care cu patru sau şase boi, cu năfrămi şi cu petele, cu crengi verzi şi cu flori la coarnele boilor, şi clopoţei la grumaz. Nunul mare cu nuna şi bătrânii, împreună cu socrul mare, şed în carul din frunte, în care se va aduce mireasa, iar în carul din urmă, în care se va aduce zestrea miresei, şed ceilalţi nuntaşi. Colăcarul, stegarul

şi mirele merg călări, în fruntea carelor întovărăşiţi de 12 călăreţi, cu năfrămi pe spate şi pe umeri. Şase dintre călăreţi merg înaintea mirelui, câte doi alăturea, şi alţi şase îndărătul lui, tot câte doi. La dreapta mirelui este stegarul, iar la stânga colăcarul.

In această rânduială merg până la calea ju mătate, unde se opresc, se face cerc în jurul mirelui, nunul cel mare scoate băutură şi colac, cinsteşte pe nuntaşi, şi apoi pornesc înainte.

Oricum ar merge la cununie, când iese mireasa din casă, una dintre femei îi cântă un cântec în care se descrie binele ce-l lasă ea în casa părinţilor, şi necazurile ce o aşteaptă în casa mirelui, dela soacră şi cumnate:

Şi mila dela soacră,
e ca poama cea mai acră,
ce se coace şi se coace
şi dulce nu se mai face.
Şi mila dela cumnate
e ca pelinu'n bucate.

Şi mirelui, când pleacă la cununie, i se cântă un cântec jalnic, care începe aşa:

Eu mă duc codrul rămâne,
frunza plânge după mine.

Un alt cântec interesant este acesta:

Frunzuliţă frunză creaţă,
duminică dimineaţă
mândră zi s'a mai ivit,
mândru soare a răsărit,
şi pe mire l-am gătit.
Nu ştiu: soare-a răsărit
ori mirele a 'nflorit,

că frumos mai e gătit:
cu podoaba târgului,
cu mirosna câmpului,
cu cuşmiţă brumărie,
cu cunună argintie.
L'am gătit la mănăstire
şi i-am dat numele mire;
l-am gătit la cununie
ca să-şi capete soţie.
şi soţie şi nevastă,
de noi să se despărţească;
şi nevastă şi femee,
ziua bună să şi-o eie:
de la strat cu busuioc,
de la feciorii din joc;
de la strat cu tămâiţă,
de la mândrele fetiţe;
de la stratul cu hemei,
de la fete şi flăcăi.

Pe mireasă o zugrăvesc frumos:

Apa-i lină şi gustoasă
şi mireasa-i prea frumoasă:
apa-i lină, curgătoare,
şi mireasa-i ca o floare,
pare că-i ruptă din soare.

Vorniceii mirelui, cât merg pe drum, tot slobod puşti şi pistoale, ca să deie de ştire:

că 'nălţatul împărat
la cununie a plecat.

In unele părţi din Transilvania, nunul şi nuna, împreună cu vornicul, intrând la socrul mare, cu tot alaiul, îl găsesc în curte,

şezând pe un scaun, şi vornicul îi spune, în versuri, că au venit pentru că i-au chemat, şi:

Numai în casă intrăm,
pe mirele sà-l luăm,
în mâna nunului să-l dăm.

Şi în adevăr, tot alaiul intră în casă, şi vornicul se adresează mirelui, tot în versuri, şi-i spune ce caută ei acolo:

Iată nunul a venit
precum v'au făgăduit,
mâna dreaptă îţi va da,
şi te va şi cununa.
Deci acuma te găteşte
şi cu noi călătoreşte.

Eşind împreună cu mirele. alaiul se opreşte din nou înaintea socrului mare, care şade tot pe scaun, şi vornicul i se adresează cam astfel:

Acum cinstit socru mare,
sănătate dumitale,
că pe cine-am căutat
iată ca am şi aflat....

şi aşa urmează o cuvântare mai lungă, în care-l roagă pe socrul mare:

....ca tată cu 'ndurare
să-i dai binecuvântare,
ca fericită să-i fie
scumpa lui căsătorie.

De la socrul mare, alaiul se duce la socrul cel mic pe care de asemenea îl găsesc şezând pe un scaun, şi vornicul mirelui, printr'o oraţie ce-i adresează, începe o lunga discuţie cu

vornicul miresei, în care este iarăşi vorba despre împăratul care mergând la vânat

O căprioară-a aflat,
cu ea s'a întâmpinat,
şi luând-o în braţe
a sărutat-o în faţă,
dar din braţe i-a scăpat
la D-voastră-a intrat.

La urmă vornicul miresei îi răspunde că aici au aflat ceea ce caută.

Apoi intră cu toţii în casă, iau pe mireasă şi când iesc în curte, vornicul mirelui mai adresează câteva cuvinte socrului mic, după care pleacă alaiul întreg la cununie.

In alte părţi din Transilvania, după ce alaiul mirelui a ajuns la calea jumătate, şi nunul mare i-a cinstit pe toţi, colăcarul împreună cu un călăreţ, pleacă înainte la casa miresei, ca să-i dea de ştire că soseşte mirele, dar ajungând la poartă, o găseşte legată.

Starostele miresei, care însoţit de bătrâni şi tineri, stă în dosul porţei, îi arată colăcarului că drumu-i mai încolo. Colăcarul, însă, li se adresează aşa:

Ce salt, ce veselie,
ce lucru poate să fie,
ce staţi aici adunaţi
dumniavoastră, iubiţi fraţi?

Apoi urmează iarăşi o lungă oraţie, un dialog între colăcar şi staroste, după care se deschid porţile; colăcarul şi călăreţul care-l însoţeşte, intră în curte, înaintează până în faţa uşei, unde se opresc, şi starostele aduce un colac înfipt într'o suliţă, o cană cu apă şi

o sticlă cu rachiu şi le pune pe un scaun cu picioarele scurte; colăcarul se coboară de pe cal, încunjură scaunul, se pleacă şi ia de pe scaun colacul şi sticla, iar cana cu apă o varsă; suliţa cu colacul în vârf o împlântă în tureatca cismei, iar cu rachiul închină către staroste:

Cinstite vornice
să-ţi mai spun oarece:
să aveţi grijă de buţi cu vin,
şi la cai iarăşi de fân
şi de ovăs vânturat;
iar pentru tânărul împărat
mesele să fie gătate
cu tot felul de bucate,
că de n'or fi toate gătate,
ţi-o sună cojocu'n spate.

Incălicând din nou, colăcarul se întoarce la nuntaşi, cari-l aşteaptă la calea jumătate, dă nunului colacul luat de la casa miresei, şi apoi cortegiul, în ordinea de mai înainte, pleacă la mireasă, unde găsesc iarăşi porţile ferecate. După ce li se dă drumul, călăreţii descalecă, şi se pun la joc, iar nunul cu mirele intră în casă, unde nunul ţine o cuvântare, prin care cere mireasa ca să meargă la cununie, şi apoi cu toţii pornesc spre biserică.

Prin unele părţi ale Năsăudului, în Transilvania, mirele cu alaiul lui merge o bucată de loc, apoi se opreşte, iar colăcarii, cu steagul şi lăutarii, se duc la casa miresei.

Unul dintre colăcari, văzând atâta lume adunată, cuvintează:

Ce saltă, ce bucurie,
ce lucru poate să fie?

Căci noi ori cât am umblat,
ca aice n'am aflat!
De trei luni de când venim
şi noi pe drum nu dormim,
dar ori pe unde-am trecut,
aşa ceva n'am văzut,
şi-am venit din casă'n casă,
după-o stea mândră şi-aleasă,
până la această casă.
Şi-ajungând la această casa
iată steaua ni se lasă.
Deci ori steaua ne-arătaţi,
ori în nuntru ne lăsaţi.

Vornicul miresei răspunde că asemenea stea n'a văzut, şi să se ducă pe aiurea, s'o caute.

Colăcarul mirelui nu se dă bătut cu asta, şi-i zice:

Voinice de-aici de casă
cuvântul ţi se'nmulţească,
Dumnezeu să te trăiască!
Dar nu te purta cu gândul
că ne vei muta cuvântul
ca şi holbura cu vântul

Spune, apoi, că tânărul împărat i-a ales pe dânşii:

Şi ne-a ales pe noi
pe aceşti doi
voinici,
de stat mici,
dar din gură mai chitaci
şi cu caii mai fugaci,
să ispitim cu tărie,
să-i dăm lucru cu trezie.

După mai multe împotriviri din partea nuntaşilor miresei, colacarii mirelui intră în casă, şi scoţând pe mireasă, o duc până la locul unde o aşteaptă mirele. Aici îşi dau amândoi mâna, apuca de câte un capăt năframa de credinţă, şi aşa, mirele de-a dreapta şi mireasa de-a stânga, merg înainte, până ce se întâlnesc cu nânaşii, care de asemenea pleacă de acasă cu steagul şi lăutarii. Atunci mirii li sărută mâna, şi cu toţii pleacă la biserică.

„In munţii apuseni ai Transilvaniei nuntaşii se adună în dimineaţa cununiei mai întăi la mire, şi dela acesta pleacă apoi cu toţii la mireasă. Mai întâi e vornicul călare pe un cal mic cu panglici roşii în coamă şi cu un ciucurel roşu pe frunte. Vornicul are în mână o ploscă cu vin. Alăturea cu el sunt doi oameni, cari duc un colac numit **pupăză,** şi care are o formă împleţită lungă ca de jumătate de metru. Cei cari duc colacul se numesc **colăcari** şi pupăza o dau la poartă vornicului miresei spre a o da tinerei crăişoare, care o împarte fetelor de etatea ei. Urmează naşul, mirele şi alţi invitaţi, cari toţi sunt călări. Pe urmă e carul, şezând pe **ceaglăul** de'nainte cuscrii cu stegariul, în mijloc naşa cu **surorile de mire** şi pe ceaglăul de 'napoi lăutarii. La car sunt prinşi câte 8—12 boi cu colaci şi cu năframi în coarne şi mânaţi de câte 4-6 **pogănici** cu biciuri lungi de piele cu care pocnesc ca trăsnetul.

Apropiindu-se de casa miresei, la o mică depărtare, carul se opreşte şi **vornicul,** însoţit de cei doi **colăcari,** se duc la poartă, unde-i aşteaptă vornicul miresei, în mână cu un **ţipău** făcut chiar de mâna miresei, şi în

coaja căruia sânt înfipte trei pene lungi de cocoş".

Sosind la poartă, vornicul mirelui cuvintează o oraţie la fel cu cele din alte părţi, la care răspunde vornicul miresei, după aceasta colăcarii dau vornicului miresei **pupăza** ca s'o ducă miresei, şi când acesta vrea să intre în casă, vornicul mirelui îl opreşte:

Jupâne frate!
Al nostru tânăr împărat
a lasat
casele să le încălziţi,
blidele să le umpleţi
dar să nu vă aflăm semeţi;
să-i gătiţi pentru cai
două, trei care de fân
cosite din postul lui Crăciun;
două buţi cu vin din cel ales,
din luna lui Faur să fie cules,
şi-un sac de vinars (rachiu)
cu căpuşa să fie legat,
pe seama tânărului împărat
să fie gătat.

Vornicul miresei dă apoi vornicului mirelui *ţipăul*, adică o pânişoară împănată cu pene de cucoş, şi acesta se duce la car, pe care-l încunjură de trei ori, împreună cu stegarul şi cu cuscrii, strigând:

„Traiască crăişorul şi crăişoara tânără!"

Intorcându-se iar la poarta miresei, începe un dialog între vornicul mirelui şi al miresei, după care alaiul intră în curte, unde mirele, sau naşul, sau chiar altul dintre nuntaşi, trebue să împuşte oala cu cenuşă care-i anină în vârful unei *ciuhe*, adică o prăjină cât se poate mai înaltă.

Când să intre în casă, vornicul miresei îi oprește, zicând:
— „Mă rog, fraților, v'am lăsat în curte, însă în casă nu vă las, fiindcă sunt șapte bătrâni cari fac judecată, și nu-i putem sminti dela lucrările lor."
Vornicul mirelui răspunde:
— „Ne rugăm, frate, lasă-ne în casă, că noi plătim bani, ca să facem altă casă."
Și scoțând câțiva bani, îi dă vornicului miresei.
Intrând în casă, vornicul mirelui, adresându-se către al miresei, zice:

Frate vornice din loc,
să-ți deie D-zeu noroc,
noi avem o dorire;
să vedem crăișoara în ce voe-i?

Vornicul miresei aduce o copiliță de 4—6 ani, iar vornicul mirelui îi răspunde:

Nouă ni trebue alta:
mai bălțată și 'mpănată,
cu cisme roșii 'ncălțată.

Atunci vornicul miresei o scoate din cămară și o aduce în casă. Când intră, toată lumea se ridică în picioare, afară de mire, și vornicul mirelui zice miresei:
— „Vino spre mine, Doamna mea!"
Apoi luând-o de mână se adresează vornicului ei, zicând:
— „Iat-o, frate; când voiu cere-o, să ni-o dai cum e acuma."
După asta pleacă la biserică.
In Timișoara, mireasa pleacă la cununie în trăsură cu patru cai.
Mireasa își ia ziua bună dela părinți, mama

ei îi deslează copcile cămeşei, în semn că nu e încă legată; trage un paiu din streşina casei, în semn că ea se deslipeşte de familia din acea casă, şi apoi se urcă şi ea în trăsură, de-a dreapta vornicelului, care pe acolo se numeşte *diver*, şi care stă şi el în trăsură cu mireasa.

In Macedonia, după ce solii mirelui cari au fost trimeşi la mireasă, se întorc la mire, acesta cu toţi nuntaşii merg călări la casa miresei, ca s'o ia. In fruntea alaiului fâlfâe o *flambură*, adică un steag, în vârful căruia se pune o cruce de lemn, în ale cărei colţuri se înfig trei mere. Apropiindu-se de casa miresei, încep a slobozi puşti şi pistoale, şi când au ajuns, mireasa îi întimpină, îmbrăcată frumos. Costumul obişnuit, în aceste împrejurări, este astfel alcătuit: mireasa poartă trei fustanele, una peste alta, fiecare mai scurtă cu trei degete, pentru ca să se poată vedea marginile lor de jos; în spate poartă o scurteică de postav, cusută cu fir sau mătasă; pe cap *telie* albă, adică peteală albă, une-ori galbenă, iar faţa-i este acoperită cu un *sovon*, adică văl alb transparent.

După-ce se schimbă oare-care cuvinte, se începe *ceremonia turtei*. Două femei ţin de-asupra capului miresei *caniscul*, adică o turtă mare de aluat, şi o altă femeie, dindărăpt ţine o garafă cu vin, şi când se coboară mireasa în curte, i se aşterne în cale un ciarşaf alb, semn de nevinovăţie, şi că viaţa casnică îi va fi nepătată în cursul căsniciei.

După-ce intră mirele în casa miresei, părinţii lui dau daruri rudelor miresei, iar mirele cu vorniceii lui, scot papucii din picioarele miresei, şi o încalţă cu alţii, aduşi în dar de către mire. Ea se preface că nu-i primeşte,

aruncând papucii de trei ori cu piciorul, și apoi lasă să o încalțe.

Mirele, după aceea, aduce pe nun la casa lui, de unde apoi se duc iar la casa miresei; iar nunului, în semn de cinste, i se cântă așa:

Bună seara, nune mare!
Această oaste din prejur
este toată oastea ta:
una mie și cinci sute.

In sfârșit pleacă alaiul la biserică; dar mai întâi rudele cele mai apropiate ale miresei o sărută pe rând, cântându-i:

Tremură soarele și apune,
tremură inima miresei.
Se desparte mireasa de mamă,
de mamă și de tată.
Dă-mi un prânz, mamă,
și mai ține-mă la prânz,
ca să scap de străinătate
și de necunoscuți.

Se mai cântă și alte cântece, foarte jalnice, și toate femeile plâng, jelind plecarea miresei din casa părintească.

După-ce se coboară mireasa în curte, mirele și neamurile lui trec pe dinaintea ei, și se uită la dânsa cu băgare de seamă; apoi frații și neamurile de aproape o înconjoară tot timpul, ținând-o de braț, ca să n'o atingă nimeni, și așa, cântând și *ghiftii*, adică lăutarii, merg spre biserică.

Mireasa merge cu ochii în pământ, cu trupul țapăn și calcă cu pași mici și rari.

Cununia se săvârşeşte după regulele bisericeşti, şi în afară de câteva superstiţii pe care le observă mai cu deosebire mireasa, nu sunt datine cu mult deosebite în diferite localităţi.

Prin unele părţi din Transilvania, este însă obiceiul ca mirii să între în bserică cu pălăria sau cu căciula pe cap, şi aşa să se cunune, ceea ce se întâmplă câte-odată şi prin România.

Aceasta se explică prin faptul că mirele este *împărat,* şi împăraţii nu fac precum face toată lumea. Ba, prin Transilvania, unii fac aceasta din vicleşug, pentru ca pe urmă să poată zice: „Ai cununat pălăria, părinte!"

Când iese din biserică mirele şi mireasa, prin unele locuri, îi aşteaptă la uşă vorniceii împreună cu tineretul, îi iau pe amândoi între druşte şi formând un lanţ lung, îi scot astfel din curtea bisericei şi acolo întind o horă frumoasă.

Prin Transilvania este datină că mirele, după cununie, îşi ia mireasa de subsuoară, şi după ce iese din biserică, îi dă miresei, în mâna stângă un pistol încărcat, şi ţinându-se amândoi de mână, mireasa sloboade pistolul.

După-ce s'a sfârşit hora, mirele şi vorniceii încalecă pe cai, iar mireasa, cu nuna, care ţine în mână lumânările aprinse ce au slujit la slujba bisericească, se urcă în carul sau căruţa menită pentru mireasă, împreună cu lăutarii, şi aşa pornesc la casa părintească.

Nevestele care însoţesc pe mireasă, îi cântă felurite cântece, precum de pildă acesta:

Frunzuliţă de sub ghiaţă,
duminica dimineaţă
mândru soare-a răsărit,
mândră luna s'a ivit.

Nu ştiu: luna s'a ivit,
ori soarele-a răsărit,
ori mirele-a 'nflorit,
ori mireasa s'a gătit
şi frumos s'a 'mpodobit.

Mirele şi mireasa fiecare se duc la casa lor.

Când ajunge mireasa acasă, vorniceii şi druştele îi ies înainte, o coboară din car şi băgând-o cu danţul în casă, o aşează după masă.

Vornicelul primar, care conduce danţul, când intră în casă face de trei ori cruce cu băţul pe uşă şi zice:

Noroc şi viaţă,
traiu bun cu dulceaţa.

Pe mire, de asemenea, când ajunge acasă, îl întâmpină vorniceii şi druştele şi băgându-l cu danţul în casă, îl aşează după masă, şi nevestele îi cântă acest cântec frumos:

Legăna-s'ar
clătina-s'ar,
legăna-s'ar brazi'n munţi,
să se roage vântului,
vântului,
pământului,
să le cruţe vârfurile,
vârfurile,
ramurile,
şi să-i bată la trupină
şi mai jos de rădăcină,
să mi-i scoată din pământ,
din pământ,
din negru lut,

la pământ să mi-i oboare,
să mi-i facă trei pătrare,
să-i despice 'n mici bucăţi
să-i împartă în trei părţi,
şi să-i ducă la trei târguri
la trei târguri,
la trei meşteri,
ca sa-i facă săhănele,
săhănele,
păhărele
de cinstit, de ospătat,
mirelui de închinat;
de cintit părinţilor,
de 'nchinat nânaşilor,
nânaşilor,
nuntaşilor,
tututor slujbaşilor,
şi vouă vătăjilor.

Mirele gustă puţin din bucatele de pe masă, şi apoi cu tot alaiul porneşte la mireasă. iar mama lui rămâne acasă, pentru a face pregătirile pe când se va întoarce el cu mireasa.

Ajunşi la poartă, o găsesc iarăşi legată, şi începe iarăşi discuţia obişnuită, între vornicul mirelui şi al miresei.

Vornicul miresei zice:

Fraţilor,
fârtaţilor,
ce îmblaţi,
ce căutaţi?

La această întrebare, vornicul mirelui sau *colăcerul*, răspunde cu una din multele variante ale conăcăriilor, dintre care reproducem următoarea, pentru frumuseţa unora din versurile cuprinse în ea:

— Ce umblăm,
ce căutăm
la nimeni n'avem
samă să ne dăm.
Multe mări am trecut,
multe ţări am abătut;
oraşe şi sate depărtate
am colindat
şi nimeni samă nu ne-a luat.
Cine sunteţi dumneavoastră
să ne luaţi sama noastră?
Dar, fiindcă ne'ntrebaţi,
să ne lăsaţi cu 'ncetişorul,
să ne dăm cuvântul cu adevărul,
că de multe ce sunt şi dese,
nu le putem spune alese.

Tânărul nostru împărat
de dimineaţă s'a sculat,
faţa albă şi-a spălat,
chica neagr'a peptănat,
cu strae nouă s'a 'mbrăcat,
murgul şi l-a înşăuat,
cu trâmbiţa a sunat,
mare oaste a râdicat:
două sute grăniceri,
o sută feciori de boeri
din cei mai mari,
nepoţi de ghinărari;
şi pe la răsărit de soare
a plecat la vânătoare,
şi-a vânat ţara de sus,
despre apus,
până caii ne-au stătut
şi potcoavele au pierdut.
Atunci ne lăsarăm mai jos
de un deal frumos,

şi-am alergat
de am vânat
munţii cu brazii şi fagii,
cerul cu stelele,
câmpul cu florile,
dealul cu podgoriile,
vălcelele cu viorelele
şi satele cu fetele.
Când a dat soarele 'n de sară,
am ieşit la drumul cel mare
şi-am dat de o urmă de fiară.
Stă toată oastea şi se miară.
Unii au zis că-i urmă de zână,
să fie împăratului cunună.
Aşa s'au mai chibzuit
şi s'au mai găsit alţi vânători
mai cunoscători,
şi-au zis că-i urmă de căprioară
să fie împăratului soţioară.
Dar nunul cel mare
cu grija 'n spinare,
călare pe un cal
ca un Ducipal,
s'a ridicat în scări
şi s'a umflat în nări,
şi-a facut ochii roată
peste oştirea toată,
şi când încoace a privit
aicea a zărit
o floricică frumoasă
şi drăgăstoasă.
Şi văzând că nu înfloreşte
nici nu rodeşte
şi nici locul nu-i prieşte
ci mai mult se ofileşte,
ne-a trimes pe noi, şase militari,
călari pe şase harmăsari.
cu coamele boite,

cu frânele zugrăvite,
cu unghiile costorite,
cu coadele împletite,
cu toţii să pornim,
la curţile d-voastră să venim,
floricica s'o luăm
şi la împăratul s'o ducem.
    Am pornit
    şi am venit
pe faţa pământului,
pe aburii vântului,
bând şi chiuind,
şi din pistoale trăsnind,
caii încurând,
pe nări flăcări vărsând,
şi din unghii scăpărând,
până am sosit
şi v'am găsit.
Acum ori floricica să ne daţi,
ori de nu, nu mai scăpaţi,
căci am venit cu hârleţe de argint
să scoatem floricica din pământ,
s'o scoatem din rădăcină,
s'o sădim la împăratu'n gradină,
ca acolo să înflorească,
    să rodească,
locul să-i priiască
şi să nu se ofliiească.

Dacă d-voastră, socri mari,
ne credeţi nescai tâlhari,
avem şi firman dela împărăţie;
cine ştie carte latinească
să vie să ni-l cetească,
    iar cine nu ştie
    să nu vie,
ci ca de foc să se păzească.

Să ne aduceţi, socri mari,
oameni cărturari;
vr'un popă cu barba deasă
să ne citească carte aleasă;
să nu fie cu barbă cănită
să rămâe cartea necetită,
ori vreunul cu barba rară
să ne ţie pân de sară,
ci unul cu barba ca fusul
să ne deie curând răspunsul.
Răspunsul nostru este:
şese pahare cu vin,
şese naframe de in,
de care să găsesc pe aici,
cusute cu flori şi arnici;
fie şi cu strămătură,
numai să fie cu voie bună;
să fie şi de mătasă,
numai să fie de aici din casă,
de la cinstita mireasă,
să nu fie de pe la vecine,
să păţim vre o ruşine,
că atunci va fi cinstea noastră
şi 'ocara dumneavoastră.

Socri mari, ascultaţi
şi în urechi băgaţi:
când a da soarele 'n de sară,
mare oaste vă impresoară.
De nu-ţi avea bucate de ajuns,
să vă cătaţi loc de ascuns;
să aveţi buţi cu vin,
cară cu fân,
vaci lăptoase,
fete frumoase;
să mai aveţi, socri mari,
şi lăutari,

să vie tot satul
să se veselească împăratul.
Când a fi soarele'n de sară
mare oaste vă 'mpresoară:
   să lărgiţi casa,
   să întindeţi masa,
că vine împăratul îndată
cu oştirea lui toată:
o sută cinzeci şi cinci
   de cei mai voinici,
   cu feţele alese,
   cu mânicele sumese,
   gătiţi, soacră mare,
   pentru oasele tale.

Noi am vra să descălicăm.
der n'avem jos pe ce să ne dăm,
nu suntem ciobani de la oi
să dăscălicăm în noroi,
nici niscaiva morari beţi,
să descălicăm în scaieţi,
ci suntem boeri mari,
ghinărari de lângă mare
de unde soarele răsare.
Noăuă să ne aduceţi scaune de argint
să descălicăm aici pe pământ,
sau să întindeţi covoare,
să descălicăm în pridvoare;
la cai să daţi trifoiu verde
cosit în noaptea Sfântului-Gheorghe,
cu roua neluată,
cu floarea nescuturată,
strâns în sărbători
de două fete surori;
caii noştrii să mănânce,
şi din capete să nu mişte,
caii noştrii să beie
şi din capete să nu deie,

că şi dumniavoastră
din partea noastră
urechile vi s'or tăia.

Noi am descălica
şi am mai sta
de am mai ura,
dar ni-i frică c'om însera
şi avem de trecut stânci
   şi văi adânci,
munţi cu brazi mărunţi
   şi întunecoşi.
Bine v'am găsit sănătoşi!

Socru mare! ce s'a făcut
nu mai e de desfăcut,
să dai numai opt boi
   şi şapte vaci
ş'apoi să rabzi şi să taci.
Ţine, socru mare,
ia astă rădăcină uscată
   jos crăcănată,
mare şi spătoasă
ca o broască ţâstoasă,
p'icea lată, p'icea lată.
La inimă, socrule, odată!
Să nu o săruţi tare,
că şi căciula din cap îţi sare;
să o săruţi mai binişor,
să-ţi pară, mai dulcişor.
Poftim de beţi şi vedeţi
că-i vin de Odobeşti,
când bei te înveseleşti,
iar nu liurcă de-a d-voastră,
când bei multă
   te umflă 'n burtă,
   faci pântecele dobă,
   intri după sobă
şi stai cu grierii de vorbă.

Tot urând, socri mari,
vedem că toţi au rămas:
cei de la spate
cu gurile căscate,
cei din nainte
cu gurile proţăpite.
Aduceţi dar un căuş
cu poame uscate.
sa aruncăm în cele guri căscate;
o strachină cu poame
să dăm la cele cucoane,
că vedem că au slăbit de foame,
şi câţiva căţei de usturoi,
să dăm pe la ciocoi,
fiind c'au poftit pe la noi.
Munţi înalţi, luminoşi,
bine v'am găsit sănătoşi!

Vornicul miresei se pune la sfadă cu al mirelui, — se înțelege că sfada aceasta este tot în versuri, o continuare a conăcăriei, — şi după o luptă prefăcută se deschide poarta şi alaiul mirelui intră în curte, în mijlocul căreia este un scaun lung acoperit cu un lăicer. Pe un capăt al scaunului este o cofiță cu apă neîncepută sau cu aghiazmă şi un buchet de busuioc, sau alte flori, dacă sunt pe vremea aceia; pe celalt capăt al scaunului este o strachină cu grâu, preferându-se grâul care a rămas dela logodnă, iar la mijlocul scaunului, un colac mare şi frumos. In dosul scaunului, stă al doilea vornicel al miresei, care acuma are numele de *stolnic* şi care păzeşte cofița, grâul şi colacul.

Colăcerul vrea să apuce colacul şi să intre în casă, dar stolnicul nu-l lasă, aruncă în el cu grâu şi-l stropeşte cu apă.

Colăcerul începe atunci orația numită

„la colac“, care-i numai o variantă a celei de mai sus; apoi se dă un nou asalt de către nuntaşii mirelui, şi unul din ei izbutind să puie mâna pe colac, vornicelii mirelui îşi încrucişează beţele sus, aşa încât colacul stă între cele două beţe, pe sub care se petrece mirele, se petrec şi vornicelii, cari apoi rup colocul în două.

In urmă se porneşte danţul, şi vornicelii cari-l conduc, chibzuiesc aşa ca în clipa când mirele intră pe uşă în casă, să se întâlnească faţă în faţă cu mireasa care, tot în danţ cu nuntaşii ei, iese din casă.

In casă-i pregătită masa, la care se aşează mirele cu nuntaşii, într'o ordine anumită, după cum vom arăta îndată.

Ceremoniile colăcăriei variază foarte mult, încât nu s'ar putea determina o regulă generală.

Prin ţinutul Dornei şi al Câmpulungului, în Bucovina, la ieşirea dela biserică, mirele nu se mai abate pe la casa lui, ci merge de-adreptul la mireasă. Nuntaşii miresii, când văd că se apropie alaiul mirelui, ţine miresei o oraţie numită *„la zăvoare“*, după care socrul cel mic deschide zăvoarele de pe poartă, le pune jos, iar soacra cea mică pune în mijlocul lor o cofă cu grâu pe gura căreia este un colac mare.

Nunul cel mare şi un vornicel apucă de călare colacul de pe cofă, şi ţinându-l în sus, unul de o parte şi altul de alta, mirele se petrece pe sub dânsul. După asta rup colacul şi-l asvârl în spre cele patru părţi ale pământului. Apoi vornicelul mirelui, împreună cu acesta, amândoi călări, fac de trei ori ocolul dănţuitorilor, între care se află şi mireasa; la al treilea ocol, vornicelul opreşte

calul mirelui lângă mireasă, iar soacra cea mică aduce un scăuieş mic şi pune pe scăuieş capătul catrinţei, pe care sunt câteva fire de grâu. Mirele pune pe grâu un ban de argint, şi descălecând calcă pe grâul acela.

Unul dintre vornicii mirelui încalecă acest cal, şi înconjoară de trei ori pe nuntaşi, cari joacă mereu în două şiruri: spre răsărit şirul în care se află mirele, spre apus şirul în care se află mireasa, în faţa mirelui.

Socrul cel mare dă nunului un colac. Nunul vine în mijlocul danţului, şi ţinând colacul sus, între mire şi mireasă, îi zice miresei:

Uită-te, că-ţi răsare
sfântul soare!

Mireasa se uită prin borta colacului, spre cele patru părţi ale lumei. Mirele se uită şi el după mireasă.

După aceasta intră în casă şi se pun la masă.

Mirele stă totdeauna în capul mesei. La dreapta lui vine *nunul cel mare*, şi după el se aşează nuntaşii, dar numai gospodarii adică oamenii însuraţi, după rangul pe care-l au în lumea lor: întâi fruntaşii, apoi mijlocaşii şi la urmă cei mai nevoiaşi. Bărbaţii stau pe aceiaşi lature a mesei. La stânga miresei stă *nuna cea mare*, şi apoi celelalte femei, toate de aceiaşi lature a mesei, rânduite tot după aceiaşi normă ca şi bărbaţii.

Mireasa şi tineretul joacă în altă odaie, ori într'o şură, sau afară, chiar când e destul de frig.

Mâncările cele mai obişnuite la *masa mare* sunt răcituri (piftii), zeamă cu tăeţei, şi şar-

male sau găluşte. Sticlele cu rachiu sunt de obiceiu astupate cu flori, în loc de dopuri, şi-s legate cu aţă roşie, semnul nevinovăţiei.

Dinaintea mirelui se pun două pâni, acoperite cu o năframă, iar de 'napoia lor doi colaci, unul peste altul.

Când toată lumea-i aşezată la masă, colăcerul miresii ţine o lungă oraţie, prin care invită pe oaspeţi să mănânce.

Cât ţine oraţia aceasta, mesenii stau în picioare, şi după ce colăcerul îşi încheie oraţia zicând:

Faceţi bine şi luaţi,
şi ospătaţi
ca şi ai noştrii fraţi,
şi nu bănuiţi
ca şi ai noştri cinstiţi
şi buni părinţi,

Toţi se aşează şi încep să mănânce.

Cine-i mai cu haz la vorbă, începe a închina paharul. Primul „toast" e pentru socrul mare:

Socru mare,
socru mare,
la voia dumitale!
Să trăeşti întru mulţi ani
cu bucurie
şi cu veselie!

Socrul mare răspunde:
— Amin! să te audă Dumnezeu!
Un alt nuntaş zice iar:

Socru mare,
socru mare,

dă Doamne pâne şi sare
fiilor domniei tale,
să aibă zile, să trăiască,
pe părinţi să-i pomenească!

Socrul raspunde:

Deie Dumnezeu, amin!
să-ţi fie voia deplin!

Se închină apoi pentru soacra mare:

Soacră mare,
Soacră mare,
să ai noroc şi voie bună,
că suntem azi împreună,
şi-atunci când te-oi mai vedea,
nici atunci cu voie rea.

Şi aşa, închinând în sănătatea tuturor, şi ascultând lăutarii, petrec nuntaşii.

Pe unde se întâmplă câte un cunoscător al vechilor cântece, acesta cântă, fiecare mâncare dela masă. Aşa, dacă se dă de mâncare curechiu (varză) colăcerul zice:

Aci e curechiul
gătit cu marafeturi,
precum e şi carul....
ferecat cu gânjuri

Când aduce friptura:

Aci e carne de vită
cu sos bun şi cu hirean,
tot cu de acestea trăise
şi patriahul Avram
După carne e bun vinul..,

Când vin copturile de aluat:

Iată că vi s'au adus şi copturile,
placă-vă şi gustaţi dintrânsele,
că gazda a plătit
cinci sute de galbeni
pentru că le-am gătit...

Si în toate aceste cântece se laudă mâncarea adusă, şi se îndeamnă mesenii să manânce.

Către sfârşitul mesei, se aduce pe masă, de'naintea mirelui şi a nunilor mari, o *găină friptă* acoperită cu un talger.

Aceasta este semnul că a venit vremea să se aducă mirelui mireasa.

Nunul, văzând acest semnal, porunceşte vorniceilor miresei s'o aducă zicând:

Tânărul nostru împărat
mare poroncă v'a dat,
ca 'ndată să vă duceţi
şi pe loc să vă 'ntorceţi
cu 'nălţata 'mpărătească,
cinstita noastră mireasă,
să şadă şi ea la masă
cu 'nalţatul împărat
în acest măreţ palat.

Vorniceii încep o serie de glume. Aduc întâi o copiliţă, apoi o fată urâtă foc, pe mama miresei, pe bunica ei, şi nunul pe toate le respinge, găsind pentru fiecare un cuvânt de haz, de care toţi mesenii râd cu plăcere, şi la urmă aduc şi pe mireasă, după ce aceasta se împotriveşte, şi fuge de se ascunde.

Când o aduc vorniceii, unul dintre ei zice:

Poftim înălţate
împărate!
Soţ îţi dau,
băţ nu-ţi dau,
că-i trece printr'o luncă mare
şi-i tăia un băţ mare
şi-a fi şi pentru spatele D-tale!

Mirele sărută mâna socrului său, ia pe mireasă de mână şi o aşează lângă el.

După asta vorniceii aduc şi pe druşte, care de asemenea se împotrivesc, şi le pun şi pe ele la masă.

Se bea un pahar pentru mireasă, pentru druşte, pentru vornicei, şi apoi vornicul primar porunceşte lăutarilor să cânte *Răsboiul* cum se zice prin Bucovina.

In acest timp nuna ia hobotul de după grumazul miresei şi-l aruncă pe două crengi verzi pe care le ţine vornicul primar în mână, şi se începe o luptă între acesta şi druştele miresei, care stau la spatele ei pentru ca să-i puie hobotul pe cap.

Câteva încercări nu izbutesc, şi atunci vornicul zice răstit către druşte:

Ce vroiţi voi druştelor,
druştelor, măestrelor,
pentru că slujiţi mireasa?

O druşcă răspunde:

Voim parale albe
să ne facem salbe.

Vornicul:

A creşte la vară nalbă
şi veţi face câte-o salbă.

Drusca-i răspunde, în râsul tuturora:

Nalba noi vom dumica,
şi pe voi vom ospăta.

Vornicul pune dinaintea druştelor o bucăţică de pâne, şi drusca zice:

Aceasta nu-i de la voi
că-i de aice de la noi.

Vornicul întreabă:

Apoi dară ce voiţi?
Spuneţi-mi iute, vorbiţi!

Drusca răspunde:

Voim parale mărunţele
să ne cumpărăm mărgele.

Vornicul:

Noi v'om da bani de surcele
să vă cumpărăm mărgele.
Mărgele veţi cumpăra,
noi mireasa vom lua.

Drusca:

Surcelele de-om lua,
foc cu ele-om aţiţa
şi pe voi v'om afuma.
Noi voim gălbănaşi
pentru conduraşi.

Vornicul:

Noi vom prinde-un iepuraş
ca s'aveţi de conduraşi.

Druşca:

Dacă-i treaba aşa
şi noi vom lua
paie de săcară
să dăm vorniceii
pe uşă afară

Vornicul:

Eu cu druşca cea frumoasă
voiu s'astup cahla la casa.

Druşca:

Vornicelul cel frumos
l-om pune proptea dindos.

Vornicelul pune câţiva bani pe un talger, şi-i dă druştelor. Dar i se răspunde:

Cu vr'o două, trei parale,
nu-i cumpăra niciodată
coşiţă de fată mare.

Vornicelul încearcă din nou să puie hobotul pe capul miresei, si văzând că druştele nu-l lasă, zice către nunul cel mare:

Frunză verde lemn uscat,
îi vremea de 'nhobotat
şi druştele nu mă lasă,
mă 'ndeamnă să merg acasă,
şi hojma mă năcăjesc;
îmi cer bani să le plătesc.

Nunul scoate câţiva bani de argint, îi dă vornicelului ca să plătească druştelor, care, în sfârşit îl lasă în pace să puie hobotul pe capul miresei.

Mireasa poartă hobotul până ce intră în casa mirelui, şi-l ridică puţin numai când trebue să mulţămească oaspeţilor cari o cinstesc.

Deşi, de obiceiu, românii se căsătoresc numai între ei. totuşi, prin unele sate din Bucovina, în deosebi pe lângă Prut, fetele de români se mărită cu ruteni. Creştini sunt şi unii şi alţi, de acea românii nu se prea împotrivesc acestor căsătorii, fără a-şi da seama că acesta este unul dn cele mai puternice mijloace prin care rutenii îi desnaţionalizează, în cât s'a ajuns ca regiuni întregi de populaţie românească să devie complect rutenizate.

In aceste sate când se mărită o fată de român cu un rutean, după ce i s'a pus hobotul pe cap, tinerii cântă o doină cu un vers foarte duios, în care par'că ar răsuna plângerea unui neam întreg.

Iată, în întregul ei, o asemenea doină:

Plângi, fiicuţă, şi suspină
că mergi în casă străină
şi te-or mustrà fără vină,
şi te-or bate fără milă.
Mergi la grindă ne'mbrăcată,
la casă nemăturată,
la blidele nespălate
şi la toate 'nstrăinate.
Mărioară, fătul meu.
dragul meu, puiuţul meu,
rădică-ţi hobotul tău
şi-i vede pe socrul tău:
samănă cu tatul tău,
ba, poate-i şi mai frumos...
numa nu-i aşa milos
cum al tău nene ţi-a fost.

Mărioară, fătul meu,
rădică-ţi hobotul tău
de vezi pe cumnatul tău:
samănă cu frate-tău,
ba, poate-i mult mai frumos...
numa nu-i aşa milos
cum al tău frate ţi-a fost.
Marioară, draga mea,
desrădică-ţi basmaua
şi-i vedea pe soacră-ta:
samănă cu maică-ta,
ba, poate-i mult mai frumoasă..
numai nu-i aşa miloasă
cum era maică-ta-acasă,
căci dulceaţa cea de soacră
e ca poama cea mai acră,
ce cât lumea de s'ar coace
dulce tot nu s'ar mai face,
şi-i ca frunza de pelin,
şi ca mursa de venin,
tot amară ca şi-o fiere:
tu te stângi şi ea nu piere.
Mărioară, fătul meu,
dragul meu, puiuţul meu,
desrădică-ţi basmaua
şi vezi pe cumnată-ta:
samănă cu soră-ta
ba, parcă-i mult mai frumoasă...
numai nu-i nici pic miloasă
cum era sor'ta acasă,
că-i o fearăă 'neveninată
ce muşcă şi mori îndată.
Ii număra stropi 'n mare,
şi iarba pe cinci hotare,
frunzele de pe-o pădure,
ghimpii de pe-un rug de mure,
stelele câte-s pe ceriu
şi macul din nouă veri,

pana pe paseri ce sboară,
şi ea tot nu-i sorioară
ca s'o pui la inimioară,
că-i sămânţă de străin,
şi-i amară, şi-i pelin,
şi e fiere, şi-i venin.

Aşa-i de duioasă doina aceasta, încât plîng toţi cei de faţă. In lacrimele cari curg, par'că s'ar oglindi ochii tuturor românilor, cari plâng o odraslă de ale lor pierdută în străinime.

După ce s'a înhobotat mireasa, vornicul primar închină un pahar către druşte; drusca primară ia paharul şi cinsteşte la druşca cea mică, dar nu bea conţinutul paharului, ci-l aruncă peste cap. şi tot aşa se închină pentru fiecare, în timp când vorniceii cânta alte doine potrivite cu împrejurarea.

După ce s'a isprăvit *cinstea,* vornicelul primar îşi pune băţul său de vornicie pe masă, dinaintea miresei. şi ţinându-l în sus, zice:

Acest copăcel,
mândru, frumuşel,
crescut-a, crescut
chiar de la 'nceput,
dela tinereţă
cum îl vezi că stă,
ş'avea să mai crească,
dar un mare vânt
l-a lovit,
şi pe astă masă
mândră şi frumoasă
vântul cel cumplit
mi l-a prăvălit,
şi-a acoperit
cu tulpina — masa,

cu margenile — talgerile,
cu frunzele — lingurele,
şi'n lumea cea mare
acum nime n'are
voie să-l ridice
din loc, de aice.
Numai jupâneasa
mireasa
cu flori alese de matasa
are voie să-l lege,
şi de aice
să-l ridice.

Când zice cuvintele: „Mare vânt l-a lovit" vornicelul lasă băţul să cadă pe masă, şi după ce vornicelul isprăveşte cuvântarea, mireasa leagă băţul cu o năframă de mătase şi-l dă vornicelului, care, după ce-i mulţămeşte, tot în versuri, ridica băţul în sus, şi zice, către lăutari:

Cânta măi ţigane
că ţ-oiu da parale,
iar de nu-i cânta,
pumni îi căpăta.

Şi lăutarii cântă de foc, iar vornicelul începe a juca cu băţul.

După câtva timp, cam la jumătate de ceas, nunul se scoală în picioare şi strigă:

— Salahori, să se deschidă plaiurile!

Lăutarii încep a cânta cântecul numit *Răsboiul*, în care timp mama miresei aduce mai multe năfrămi frumos cusute, pe care le leagă la beţele vornicilor, în semn că de acuma vornicei *sunt isprăviţi*, adica încetează rolul lor.

Nunul atunci strigă:

— Firman împărătesc?

Mama miresei aduce îndată un talger pe care se află o năframă de in, numită *năframa mirelui*, o pâne şi un pahar de rachiu. pe care ea singură, sau un vornicel, le închină mirelui cuvântând ast-fel:

Bună vremea,
bună vremea
la dumneavoastră
boeri de casă,
sfetnici de masă,
dar mai cu de-ales
dumnitale înălţate
 împărate,
să trăiţi întru mulţi ani
 cu sănătate.
Milostivul Dumnezeu
să vă îndrepteze
 pe loc
 cu noroc,
 şi la viaţă
 cu dulceaţă.
Şi vă dăruiască
bunul Dumnezeu
cele şapte daruri
care le-a dăruit
la cei şapte oameni:
bogăţia lui Iov,
frumuseţa lui Iosif,
blândeţea lui David,
înţelepciunea lui Solomon,
tăria lui Samson,
şi vitejia lui Alexandru împărat.
Să vă bucure Dumnezeu
după cum s'a bucurat
fericitul Constantin împărat
şi cu maica sa Ileana
când au aflat
cinstita cruce.

Să vă bucure Dumnezeu
după cum s'a bucurat
fericitul Noe
când l-a scos Dumnezeu
din corabie
pe muntele Sinae,
şi a sădit viţa de vie,
şi s'a umplut de bucurie.

Mirele bea puţin din pahar, şi aruncă restul pe podul casei, apoi pânea, năframa şi paharul le vâră în trăistuţă si dă soacrei înapoi talgerul, pe care a pus un ban de argint.

După asta nunul mare strigă:

— Caftan împărătesc!

Soacra cea mică aduce *cămaşa de mire*, pe care o închină mirelui, şi acesta i-o dă înapoi, si soacra o păstrează pentru a i-o da cu altă ocazie.

Nunul zice iar:

Trei funari funii făcea,
trei lemnari lemne tăia!

La aceste cuvinte soacra cea mică aduce mai multe prosoape de bumbac, brâie de mătase sau de lână, şi felurite testemele, ca daruri pentru neamurile mai de aproape ale mirelui, cu deosebire peţitorilor.

După asta, nunul ţine o cuvântare, un „rechizitor" în contra buclucaşilor, a turburătorilor care fac prin sate *răzmeriţe* ca acea de astăzi, si cere să fie prinşi şi legaţi.

Atunci oaspeţii dau să puie mâna pe starosti, adică pe cei vinovaţi, şi după o discuţie hazlie între dânşii, starostii sunt prinşi, asemenea şi neamurile mirelui, şi toţi sunt legaţi, peste umărul stâng, cu câte un pro-

sop, un brâu ori un testemel, ale căror capete sunt înodate subsuoara mânei drepte.

Apoi să te ţii la râsete şi la veselie!

Vremea trece, şi mai sunt şi altele de făcut.

Nunul cel mare porunceşte lăutarilor să cânte *Busuiocul*, un fel de horă. Mesenii se ridică de la locurile lor, şi dându-şi mâna, fac un lanţ în mijlocul căruia sunt mirele şi mireasa, şi legănându-se în joc, încetişor, iese afară din casă.

Se înţelege că chiuitorii nu lipsesc nici acuma, şi numai ce auzi câte pe unul bun de gură:

De trei ori pe lângă masă,
să scoatem floarea din casă,
să roiască-albinele,
să rămâie binele,
să trăiască mirele.

Când ajunge mirele şi mireasa în pragul uşei, şi să dă iasă în tindă, atunci un frate al miresei, ori alt băetan, sau chiar şi o fată le aţine calea, vârâ un băţ între mire şi mireasă, şi cere să-i dea *vamă*, căci altfel nu-i lasă să iasă.

Dacă cel care îi aţine calea este băiat, mirele taie *cumpăna*, adică băţul, cu un briceag, care rămâne al vameşului.

Vorba vine că-l taie, căci ia băţul pe dedesupt, cu briceagul, şi-l ridică în sus.

Dacă în loc de băiat, îi cere vamă o fată, mirele taie cumpăna cu o năframă, care rămâne a ei.

După asta, danţul iese afară, unde se joacă *moldoveneasca*, zicându-se alte chiuituri posnaşe.

Pe când joacă ei veseli, sosesc *cărăuşii* cu

carele în care au a duce pe mireasă la casa mirelui, şi le trag în fața ușei.

Vornicelul primar face un semn, și toți flăcăii dau năvală în casă, pentru a ridica zestrea miresei

Zestrea aceasta e așezată, în casa miresei. într'un anumit chip. De asupra lăzei în care sunt valuri de pânză, ștergare, prosoape, etc. sunt așternute lăicerile, scoarțele, plapumele iar de asupra tuturora stau perinele.

Când vor flăcăii să se apropie de zestre, le stă împotrivă sora miresei, ori altă fată, și apărându-se cu o năframă, zice așa:

Ho! stați, stați,
nu luați,
căci şi eu am tors la buci,.
şi-mi trebuc de papuci.

Atunci nunul răscumpără zestrea, dând celui care o păzește o păreche de papuci noi, ori o plată în bani.

Pe urmă flăcăii ridică zestrea, începând cu perinele.

Fiecare perină și fiecare obiect din zestre este jucat și chiuit:

Să trăiască mămuța
c'a făcut perinuța,
să trăiască cea batrână
c'a făcut țoluri de lână,
să trăiască fetele,
c'au scărmănat penele.
Perinuța cea de'ntăi
că mi-or pune-o căpătâi,
perinuța cea pestriță
că mi-or pune-o sub costițe.

Tot jucând și chiuind, înconjură carul de trei ori, cu fiecare obiect pe care nuna cea mare trebue să-l așeze în car. Flăcăul îi întinde obiectul, dar îl trage înapoi chiuind:

Ia, ia, ia, da nu ți-oiu da;
de-i fi vrednică-i lua,
de nu, îi mai aștepta.

Când s'a sfârșit de scos toată zestrea, după multe glume și păcăleli, nuna cântă:

Bine-mi pare,
bine-mi pare,
c'am umplut carul ist mare
de perini și de scorțare.

Mirii nu pot părăsi casa, până ce mireasa nu și va lua pentru ultima oară, iertaciune de la părinți.

Solemnitatea aceasta se îndeplinește în diferite chipuri, prin părțile locuite de români; dar, dacă forma variază, fondul este acelaș.

Vom arăta cum se face în unele sate de prin Bucovina, unde pare că s'au păstrat datinele noastre cele mai frumoase.

Dupa ce s'a scos și s'a rânduit zestrea în trăsuri, se așează dinaintea casei o masă acoperită cu o față curată, pe care se pune sare, colaci și o sticlă cu vin sau cu rachiu, iar de'napoia mesei un scaun lung, așternut cu un laicer, pe care se așează părinții și neamurile mai de aproape ale miresei.

Pe când se fac aceste pregătiri, o nevastă cântă cu glas duios şi plângător:

Frunză verde mărăcine,
ia-ţi, copilă, iertăciune
dela fraţi, dela surori,
dela grădina cu flori,
dela mamă, dela nene,
dela strat cu garofele,
dela fete, dela joc,
dela strat cu busuioc,

Mirele şi mireasa îngenuche alăturea, în fața mesei, înaintea părintilor, pe o perină pusă pe un lăicer aşternut peste fân, chibzuindu-se lucrurile aşa ca mirii să fie cu fața spre răsărit, iar un nuntaş, stând cu capul gol, între miri şi părinți, zice o iertăciune cam în acest fel:

Gloate şi noroade staţi
şi la mine vă uitaţi,
precum eu acum mi-oiu sta
şi din gură-oiu cuvânta,
cât de frumos m'oiu smeri,
cât de cu rost eu voiu fi,
şi cât de mândru-oiu vorbi
  cu capul plecat,
  cu şlicul luat.
Dumnezeu, dintru'nceput
s'a îndurat şi a făcut
cerul şi pământul
numai cu gândul
şi cu cuvântul,
marea şi câte-'s într'însa
numai cu zisa.
Ş'apoi s'a milostivit
şi a împodobit

cerul cu soarele
şi cu stele
mărunţele
ca să privim noi la ele,
   şi cu luna
la care privim totdeauna;
cu luceferi luminoşi,
la cari noi işti păcătoşi
oricând privim bucuroşi.
Ş'apoi iar a poruncit
pământului de a 'nverzit,
   şi pe pământ
   l-a împodobit
   cu câmpii
   şi cu munţii,
   cu văile,
   cu dealurile
   şi cu măgurile,
   în carele
locuiesc tot fiarele;
cu tot felul de copaci
şi cu tot felul de flori
şi pomi frumoşi, roditori,
care-şi după seminţia sa,
c'aşa-a vrut Sfinţia sa.
Şi cu aceste cu toate,
ca Dumnezeu cel ce poate,
   a mai facut
   raiul la răsărit
      osebit
   de-acest pământ.
Iar după aceasta văzând
Dumnezeu, şi cunoscând
că n'ar fi bine să fie
de 'nceput până 'n vecie
pământul fară de om,
   s'a'ndurat
   şi a luat

pământ.
şi'n sfârşit
a zidit
omul ce i-a trebuit.
Şi-a luat Dumnezeu lut.
şi după-al său chip a făcut
pe strămoşul nostru Adam,
dela care suntem neam:
cu trupul din lut,
cu oasele din piatră,
cu ochii din mare,
cu frumuseţea din soare,
cu toate stihirile trupului
deosebît de ale sufletului;
şi a suflat cu duhul
şi i-a înviat trupul.
Şi iar zise că nu-i bine
omul cel de 'ntăi pe lume
singur să fie
fără de soţie.
Şi iar puse Dumnezeu
lui moş Adam un somn greu,
şi l-a adormit.
în mijlocul raiului.
şi i-a luat din a stânga
o coastă mai mică,
să nu-i fie nimieă,
şi a zidit pe strămoaşa Eva
dela care ni se 'nţelege viaţa.
Şi a suflat cu duhul
şi i-a înviat trupul.
Adam dln somn s'a sculat,
a oftat, s'a bucurat
şi din gură-a cuvântat:
Mulţămescu-ţi Doamne, ţie,
pentrucă mi-ai dat soţie!
Dar Adam a şi greşit
şi din raiu s'a izgonit,

şi-a fost scos pe-acest pământ.
Numai pentru ne-ascultare
îi dete pedeapsă mare:
izgonit din raiu afară,
să-i fie viaţa amară.
Puseră soarele veşnic
să ne fie nouă sfeşnic,
şi o puse şi pe lună
să ne fie nouă nună,
şi le dete iarăşi rază
ca 'n toată lumea să vază.
şi le zise Dumnezeu:
  «Să trăiţi,
  să odrăsliţi,
ca iarba să vă 'nmulţiţi».
Şi de-atunci şi noi
  ne tragem neam
  din neam,
  şi viţă
  din sămânţă,
  până ce-a venit
  şi-a sosit
vremea şi acestor feţi
ai dumniavoastră fii drepţi
cărora Dumnezeu le-a rânduit
zi de căsătorit,
după cum s'au şi gătit
  cu genunchii plecaţi,
  şi cu ochii lăcrămaţi,
cu genunchii la pământ,
ca mlădiţa cu rod mult,
şi se roagă cu glas tare
să li daţi binecuvântare
dumniavoastă cinstiţi
şi buni părinţi
să vă înduraţi
să-i iertaţi
şi să-i binecuvântaţi.

Cuvântarea aceasta nu se isprăveşte aici. Oratorul mai spune încă multe, dar tot restul se învârte în jurul aceleiaşi idei: se cere iertăciune pentru supărările ce va fi făcut mireasa părinţilor şi neamurilor ei.

După ce s'a sfârşit iertăciunea, părinţii miresei pun pânea şi sarea pe capul mirelui, apoi pe al miresei, şi-i bine-cuvintează, zicând:

Dumnezeu cel prea 'ndurat
să vă binecuvinteze
cu pâne şi cu sare,
cu darul sfinţiei sale,
cu tot binele
din roua cerului
şi grăsimea pamântului.

Apoi pânea si sarea le-o dă mirilor, după care ei se scoală din genunchi, şi mireasa sărută mânile părinţilor si ale tuturor neamurilor, luându-si rămas bun, pe când câte vre-o nevastă cântă doine de despărţire, cu viers foarte duios, doine ca aceasta:

Busuioc mândru pe masa,
ramâi, maică, sănătoasa,
dacă n'ai fost bucuroasă
să mă vezi sara prin casa
ca ş'o garoafa frumoasă.
Busuioc mândru, tufos,
ramâi, tată, sănătos,
daca n'ai fost bucuros
sa trăesti cu fiica 'n casă,
sa manânci cu ea la masa.

Parintii cinstesc pe tineri, multămesc oaspeţilor pentru cinstea ce le-au făcut, apoi se formează iar un fel de danţ, în mijlocul ca-

ruia vine mirele, și așa merg până la carul sau căruța în care e încărcată zestrea, înconjoară căruța de trei ori, apoi mirele își ia mireasa în brațe, și făcându-se că o lovește de trei ori cu biciul peste spate, o urcă în car, iar o nevastă, de lângă dânsa îi cântă:

Taci mireasă, nu mai plânge,
că la maica-ta te-oiu duce
când o face plopul pere
și răchita vișinele,
și proțapul mugurele,
și tânjala viorele,
și atunci și nici atunci.

Nuna cea mare ea o pâne, o rupe în două în vârful capului, și cu amândouă bucățile o atinge pe mireasă, ca și cum ar șterge-o cu o perie, și-i pune amândouă bucățile lânga dânsa.

După asta încalecă mirele, și așa pornește alaiul spre casa lui, pe când nuntașii cari mai rămân la casa miresei, aruncă după dânșii cu grâu sau cu orez, urându-le:

Să 'nfloriți
ca merii
ca perii
în mijlocul verii,
ca toamna cea bogată
de toate 'ndestulată.

Când mirele nu-i dintr'un sat cu nevasta, atunci flăcăii, ca răsplată pentru că au jucat-o în horă, cer de la mire să le plătească *vulpea*, și nu lasă alaiul să treacă pe poarta curței, până ce nu li se achită datoria.

Vulpea se plătește prin o cinste pe care o face mirele.

Prin unele locuri din Transilvania este obiceiul că, după ce a mers alaiul o bucată de loc, se oprește, și mirele cu colăcarul se întorc înapoi la casa miresei, ca să ceară *pintenul.*

Ajungând acolo, mirele si colacarul se opresc călări la ușa casei, și colacarul ține o orație numită *pintenul*, care se sfârșește cam așa:

Pe noi ne-a trimes
 jupâneasa
 mireasa,
dumnia-ei așa cuvintează:
«Să caute taica și maica
unde a șezut jupâneasa mireasa,
este o năframă tare frumoasă,
 cine s'ar afla
 de-a ne-o da
bună cinste va căpata.

Soacra aduce întâi o cârpă, dar colăcarul n'o primește, până ce-i aduce o năframă frumoasă, care-i *pintenul miresei*, și pe care i-o dau când se apropie de casa mirelui, ca să-și steargă lacrimile care le-a vărsat până acolo.

La casa mirelui cum ajung, prin unele locuri părinții lui, adică socrii mari, îi întâmpină afară, cu pâne si cu sare, iar prin alte locuri socrii mari asteaptă în casă, și întâmpinarea o fac neamuri de ale mirelui.

In unele părți ale Transilvaniei este datină ca să ție colăcarul o orație la poarta mirelui; pe aiurea se așează în curte o masă, pe care se află flori, pâne, băutură si sare; pe această masă se suie mireasa și aruncă grâu în spre cele patru părți ale pământului; apoi se coboară de pe masă, soacra cea mare o învârte de trei ori în jurul unui vas

cu apă, şi mireasa toarnă de spalat socrului şi soacrei, naşului şi naşei, în semn că le va da ascultare; la urma, dupa ce stropeşte pe toţi cei de faţă, varsă apa în grădină, la rădăcina unui pom.

Când să treaca pragul, în casa socrilor, mireasa opune rezistentă, şi după multe rugăminţi, intră. Soacra o leaga de mână cu un frâu, ori cu un prosop, o unge cu miere pe frunte şi înconjurând odaia, unge cu miere cele patru colţuri ale casei.

Mireasa întinge în miere o bucată de colac, gustă o bucăţică şi restul îl pune în vatra focului.

Aceste obiceiuri nu sunt aceleaşi în toate ţinuturile locuite de români, şi multe din datinele care se ţin, la aceste ocaziuni, prin diferite localităţi, nu vor fi fiind scrise prin cărţi. Toate însă au aceiaşi însemnare simbolică: intrarea femeei sub stăpânirea bărbatului şi a părinţilor lui.

In Bucovina, socrul cel mare rădică mireasa pe sus şi aşa o vâră în casă, fără ca ea sa atingă pragul,şi în satele în care nu-i acest obicei, mireasa intră în casă păşind pragul.

Se înţelege că soacra mare ascultă multe epigrame la adresa ei; multe glume se fac pe socoteala cinstei ce-o va avea de la noră.

Numai ce auzi chiuindu-se:

Bucură-te, soacră mare,
ca-ţi vine pieptănătoare,
sa te pieptene pe cap
cu doua lemne de fag!

Sau aşa:

Bucura-te, soacră mare,
ţi-aduc noră ca o floare,

ţi-a pune de lăutoare,
şi te-a unge cu unsoare,
şi te-a là, te-a pieptănà,
cu capul de gard te-a dà!

In vremea asta vornicei descarcă zestrea, si puind fiecare lucru și chiuind, îl aduc în casă.

După ce s'a ispravit de adus zestrea, socrii își aşeaza musafirii la masă, şi un frate de-al mirelui, ori un văr, sau chiar și un vornicel, jucând înaintea miresei, cu două varguţi verzi de mar sau de par în mână, la un timp îi ridică, de pe fata, cu vărguletele, hobotul pe care nu l-a mai lepădat de când i l-au pus, și mireasa îi da, în dar, o năframă.

Mai este obiceiul că după ce s'a ridicat hobotul miresei, i se aduce desagii în care este **merindea** dela parinţi, pe care mireasa o aşează pe masa, iar înaintea mirelui pune o găină friptă.

Colăcerul ține o orație anumită, după care mirele rupând gaina, o împarte tuturor oaspeţilor, gusta şi el, iar mireasa nu, crezându-se că dacă ar gusta din acea găină, traiu bun nu va avea cu bărbatul ei.

In cest timp mireasa închina un păhar socrului, căruia pentru prima oară îi zice **tată**, iar acesta o numeşte **noră**; tot aşa cinsteşte și pe soacră-sa.

După aceasta oaspeţii se aşează la masa.

Prin unele locuri, însă, este obiceiul ca masa-mare în casa mirelui să se dea a doua zi de cununie.

Și la această masă-mare solemnitatea se începe cu o orație şi cu urări în versuri.

Oaspeţii aduc daruri, care prin Transilvania se numesc **cinstea miresei.**

După ce mesenii au ospătat bine, bucătărița aduce pe masă o găină friptă, sau un cucoș fript, care se pune înaintea nunilor celor mari, și care-i prilej pentru ei de a cinsti pe bucătăreasă.

Mirele apoi aduce o strachină și un pahar cu apă, și dă nunilor mari de spălat, iar mireasa le întinde câte un ștergar pentru a-și șterge mânile. Nunii, după ce se șterg cu acest **ștergar de nânașă**, aruncă un ban de argint în strachină.

Acuma încep a se închina **paharele dulci**, adică unul dintre meseni, care-i mai bun de gură și mai cunoscător de urături, ia două talgere, și pe unul din ele pune două pahare pline cu vin, sau cu rachiu îndulcit cu miere, și se înfățișează înaintea mirelui, căruia ține o orație, pe când nevestele tinere joacă și bat mereu din palme.

Nunul pune pe talgerul gol bani cât îl lasă puterile, și tot așa fac toți oaspeții, cărora li se închină pahare dulci.

Cu modul acesta se adună o sumă de bani, mai mare sau mai mică, după cum este și starea nuntașilor; banii se numără în auzul tuturora și legându-se într'o năframă, în care se mai pune pâne și sare, se dă tinerilor, cari au astfel un ajutor la începutul gospodăriei lor.

După masă, tineretul începe a juca, și jocul cu glumele și chiuiturile ține până în zorii zilei, iar uneori până la prânzul cel mare.

Lumea se împrăștie; în casa mirelui începe liniștea, și nuna cea mare conduce pe tineri în camera nupțială.

* * *

A doua zi după masa-mare din casa mirelui, socrii, nunii, neamurile și nuntașii toți se adună iarăși la casa tinerilor, pentru a face *uncropul.*

Nuna cea mare îmbrobode pe tânăra nevastă, care de acuma nu mai are voie să umble cu capul gol, și pe când i se face această găteală, o nevastă îi cântă jalnic:

Ilenuţă, fătul meu,
nu-ţi mai pară ţie rău
după portişorul tău.
Portişor de fată mare,
unde calcă, iarba 'nfloare;
după ce se logodeşte,
unde calcă, veştejeşte;
dar după ce se cunună,
unde calcă, cade brumă.
Portişorul de nevastă
îi ca bruma de pe coastă:
dimineaţa alb luceşte,
dând soarele se topeşte,
Ca şi bruma te-i topì,
ca şi foarea-i veştejì!

Cântând și chiuind, ținându-se de mână și formând un danț, nuna și celelalte neveste introduc pe tânăra în odaia unde se află adunați ceilalți oaspeți, și pe când un glumeț strigă:

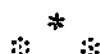
Când va da lapte din piatră
atunci m'oiu mai face fată,

înconjură masa de trei ori, și apoi se așează în jurul mesei.

Prin unele locuri este obiceiul ca îndată după aceasta, să se aducă niște strachini goale, pe care le înșiră la mijlocul mesei și în

ele se toarnă *uncropul*, adică un borş ferbinte, din care mănâncă oaspeţii.

După asta iarăşi jocuri şi veselie, şi nunta s'a sfârşit.

La o săptămână după nuntă, însurăţeii fac părinţilor fetei prima vizită ca gospodari. Aceastâ vizită se numeşte **De cale primară.**

De obiceiu tinerii gospodari se duc de cale primară Sâmbătă ori Duminecă sara, şi totdeauna sunt însoţiţi de părinţii bărbatului, de nuni şi de vecini de ai lor.

Tinerii duc părinţilor **colaci**, adică trei pâni, care închipuesc cei trei stâlpi pe care se reazămă pământul; mai duc vin, rachiu, un tulpan şi altele.

Inainte de a intra în casa socrilor, însurătelul sloboade câteva focuri de pistol, şi socrul eşind afară îşi primeşte oaspeţii cu vorbe bune, îi pofteşte în casă, unde li se întinde masa, la care ospătează şi la care sunt rânduiţi după cinste şi bătrâneţe.

Inainte de a începe cinstea cu rachiu, unul dintre oaspeţi descopere colacii din mijlocul mesei, şi-i închină socrilor zicând o oraţie, aşa:

Bună vremea, bună vremea,
cinstiţi socri!
iaca se închină fiii dumniavoastră
şi cu cuscrii, şi toţi mesenii,
cu nişte colăcei de grâu frumos
ca şi faţa lui Hristos,
şi c'o buticică de vin
să vă fie cheful deplin,
şi c'o băsmăluţă de mătasă
pentru faţa dumneavoastră aleasă.

Colăceii îs cam mici
dar voia lor îi mare
asupra feţelor dumneavoastra.
Dumnealor se roagă să-i primiţi
şi să nu bănuiţi,
că, de vor trăì,
colăceii îi vor mărì.
De nu credeţi,
puneţi mâna şi vedeţi,
de dânşii parte să aveţi!

După ce se închină păharele, se pun mesenii pe cinste şi veselie.

La un an după căsătorie, prin unele locuri este obiceiul ca tinerii căsătoriţi să ducă şi nunilor colaci, ca mulţămită pentru că i-au cununat.

Pentru aceasta se alege o zi anumită, precum a doua zi de Crăciun, ori a doua zi de Bobotează, ori în Lunia Paştilor, când gospodarii cei noi duc nunilor colacii acoperiţi cu un tulpàn sau altă învălitoare frumoasă, şi se urmează ceremonialul cunoscut, cu oraţii şi închinare de păhare.

In acest chip noii gospodari şi-au îndeplinit toate datoriile cătră acei cari i-au înstărit şi i-au aşezat la casa lor, urmând ca de acuma înainte să-şi îndeplinească alte datorii: cătră copiii cari încep a le înveseli gospodăria.

36. **Scarlat Georgescu.** Cartea Poporului sau Drepturi şi Datorii.
37. **I.-A. Candrea.** — Din Batrâni
38. **A. Dumas-Tatăl.** — Strigoiu Carpaţilor.
39. **I. Adam.** — Voia mării.
40. **Victor Anestin.** — Stelele.
41. **G. Verga.** — Fire de Tigroaică
42. **I. Ciocârlan.** — Vis de Primăvară.
43. **Jules Claretie.** — Mansarda.
44. **Emile Zola** — Două Nuvele.
45. **Ioan Slavici.** — Educaţia Raţională.
46. **Ioan Slavici.** — Educaţia Fizică.
47. **L. Tolstoi.** — Amintiri dela Sevastopol, Vol. I.
48. **Leon Tolstoi.** Amintiri dela Sevastopol, Vol. II.
49. **Sextil Puşcariu.** — Cinci ani de mişcare literară.
50. **Dr. I. Duscian.** — Tuberculoza.
51. **André Theuriet.** — Mănunchiul de rugioare.
52. **Miriam Harry.** — Nuvele arabe.
53. **C. Flammarion.** — Erupţia vulcanului Krakatoa.
54. **Adelbert de Chamisso** — Minunata poveste a lui Petre Schemil.
55. **Nicolae Gogol.** — Poveste.
56. **Douglas Jerrold.**—Mustrările Doamnei Caudel.
57. **I. Slavici.** Educaţiunea Morală.
58. **Ernest Renan.** — Pagini alese.
59. **J. M. Guyau.** — Pentru părinţi şi copii.
60. **H. Machperson (Jun.)** — Astronomie populara.
61. **Ivan Turgheneff.** — Asia.
62. **Honoré de Balzac.** — Albert Savarus.
63. **Virgil Caraivan.** — Domniţa Ilina.
64. **D'Anunzio, Zuccoli, Ojetti.** — Nuvele.
65. **André Theuriet.** — Prăvălia la doi crapi.
66. **Emile Zola.** — Cum mor oamenii.
67. **Ivan Turgheneff.** — Intâia iubire.
68. **E. de Amicis.** — Din împărăţia iubirei.
69. **André Theuriet.** — Amintiri şi Nuvele.
70. **H. Taine.** — Despre Natura operei de artă.
71. **Henry Murger.** — Balade.
72. **Artur Gorovei** — Datinele noastre la nuntă
73. **Liviu Marian.** — Suflete Stinghere.

I. 9766.